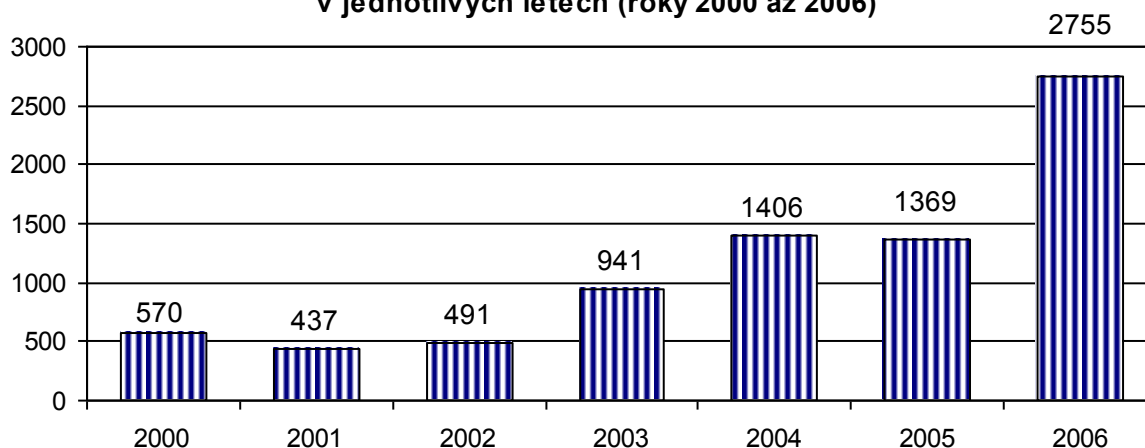

Zpráva za období od 1. července do 31. prosince 2006 o stavu vyřizování stížností podaných proti České republice k Evropskému soudu pro lidská práva

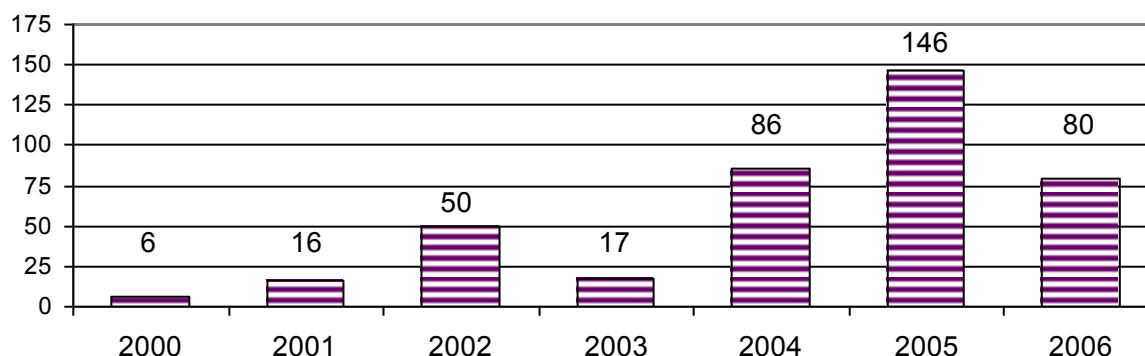
Na úvod můžeme graficky předestřít vývoj počtu vládě komunikovaných stížností, rozsudků Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) a stejně tak nastítnit i celkový přehled agendy komunikovaných stížností proti České republice, jak se jevil ke konci roku 2006.

Graf č. 1:
Stížnosti podané proti České republice
v jednotlivých letech (roky 2000 až 2006)

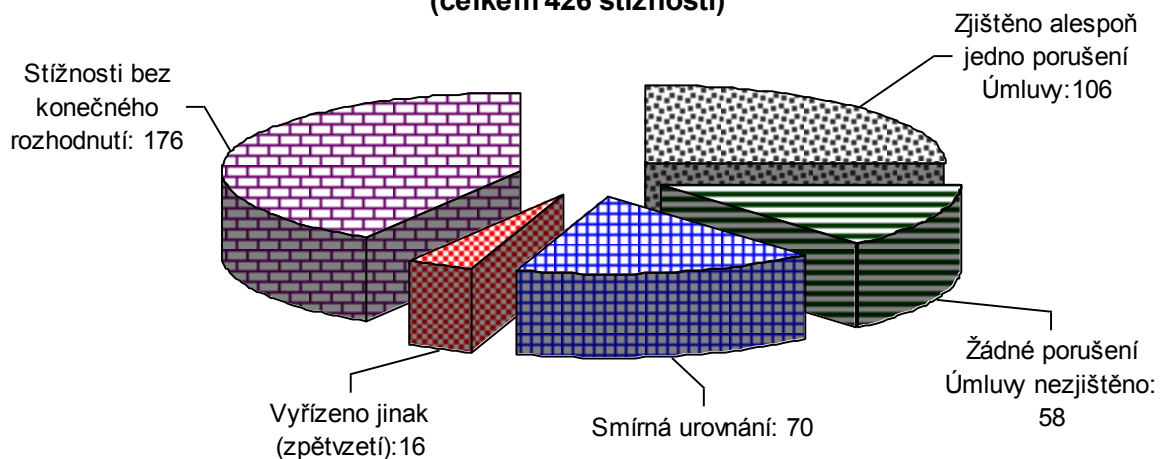
Údaje v grafu č. 1 vycházejí ze statistik zveřejněných kanceláří Soudu a bývají zpravidla s určitým časovým odstupem korigovány. Kolektivní stížnosti zde však figurují v jednotkách, nikoli podle skutečného počtu zainteresovaných stěžovatelů. Díky značnému zvýšení počtu stížností podaných proti České republice se naše země stává stále více spoluzodpovědnou za přetíženost Soudu.

Graf č. 2:
Počet komunikovaných stížností proti České republice
v jednotlivých letech (roky 2000 až 2006)

Z vývoje zachyceného grafem č. 2 vyplývá, že Soud při oznamování nových stížností vládě České republiky poněkud polevil, což nepochybně souvisí se zavedením nového prostředku nápravy nepřiměřené délky řízení s účinností od 27. dubna 2006 (viz pododíl 3.3.1.).

Graf č. 3:
Přehled stížností komunikovaných vládě České republiky
od 1/1/1993 do 31/12/2006 podle stavu jejich vyřizování
(celkem 426 stížností)

Graf č. 3 rovněž ukazuje statický obrázek o agendě tak, jak se jeví ke konci roku 2006. Sluší se poznamenat, že rozsudek ze dne 7. února 2006 ve věci *D. H. a ostatní*,¹ který vyzněl pro vládu příznivě,² bude během roku 2007 nahrazen rozsudkem velkého senátu, proto tato věc figuruje mezi stížnostmi bez konečného rozhodnutí. Položka Žádné porušení Úmluvy nezjištěno zahrnuje jak rozhodnutí Soudu o (ne)přijatelnosti (celkem 56), tak rozsudky, v nichž nebylo žádné porušení Úmluvy shledáno (celkem 2, resp. 3 – viz výše v tomto odstavci k rozsudku senátu ve věci *D. H. a ostatní*). Máme za to, že zvolená klasifikace lépe odráží počty případů, v nichž bylo (nebylo) zjištěno porušení Úmluvy. Vedle toho je třeba vzít v potaz i skutečnost, že Soud v řadě rozsudků shledává pouze dílčí porušení Úmluvy a že rozsah stížnostních námitek bývá značně variabilní, takže různé případy nelze ani na základě výše uvedených čísel vzájemně srovnávat.

V letech 1993 až 2006 včetně dosáhl objem finančního plnění z odsuzujících rozsudků celkové částky cca 919 603 €. Vedle toho v rámci smírných urovnání se za stejné období vláda zavázala uhradit cca 878 975 €.³

Tato zpráva je dále rozčleněna na část I, která obsahuje přehled případů uzavřených Soudem v období, za které se zpráva podává. Část II zprávy se zmiňuje o případech, u nichž v daném období došlo k jinému vývoji a řízení o nich před Soudem pokračuje. Část III zprávy bude věnována problematice výkonu rozsudků Soudu. Pro přehlednost můžeme odkázat na obsah na straně 39.

¹ Není-li uvedeno jinak a vyjma nadpisů, má se za to, že zmiňované stížnosti směřují proti České republice.

² Viz informace obsažené ve zprávě za období prvního pololetí roku 2006.

³ Je namístě vzít v úvahu skutečnost, že vláda uzavírá smírně jen ty případy, ve kterých reálně hrozí odsouzení. Dále se zohledňuje míra finančního rizika pro stát; je-li malé a požadavky stěžovatelů naopak vysoké, není v zájmu státu uzavírat smír „za každou cenu“ [pod tímto zorným úhlem se také jeví jako dosti výjimečné uzavření smíru ve věci *Tůma a Tůmová* (viz níže pododíl 1.3.1.)]. Viz dále pozn. pod čarou č. 8.

I. Přehled případů uzavřených Soudem v období od 1. července do 31. prosince 2006

Řízení před Soudem končí obvykle rozsudkem ve věci samé (oddíl 1.1.), prohlášením stížnosti za nepřijatelnou v plném rozsahu (oddíl 1.2.) nebo vyškrtnutím stížnosti ze seznamu případů, především z důvodu smírného urovnání (oddíl 1.3.).

1.1. ROZSUDKY SOUDU VE VĚCI SAMÉ

V daném období vynesl Soud celkem třináct rozsudků ve věci samé (jeden rozsudek se týkal spravedlivého zadostiučinění – viz pododdíl 1.3.1). Rozsudky postupně nabývají právní moci způsobem předvídaným v článku 44 Úmluvy.

1.1.1. Nové rozsudky Soudu

Soud ve třinácti rozsudcích dospěl k závěru, že ze strany České republiky došlo k porušení Úmluvy, a to:

- článku 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu nepřiměřené délky občanskoprávního řízení v jednom případě (*Šimonová*) a řízení o péči o nezletilé ve třech případech (*Fiala, Pedovič, Reslová*), jakož i v jednom případě článku 13 Úmluvy z důvodu absence vnitrostátního prostředku nápravy nepřiměřené délky řízení (*Fiala*),
- článku 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu odepření přístupu k (Ústavnímu) soudu ve dvou případech (*GECO, a. s. a Friedrich*),
- článku 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu porušení práva na přístup k obecnému soudu v jednom případě (*Štefanec*),
- článku 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu porušení rovnosti zbraní v řízení před Ústavním soudem v jednom případě (*Mareš*),
- článku 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy z důvodu odepření možnosti vyslechnout svědky v trestním řízení v jednom případě (*Balšán*),
- článku 8 Úmluvy v aspektu práva na rodinný život ve čtyřech případech (*Fiala, Reslová, Koudelka, Wallová a Walla*, nikoli však ve věci *Pedovič*),
- článku 10 Úmluvy z důvodu sankce za výkon svobody projevu (*Štefanec*),
- článku 11 Úmluvy z důvodu odepření registrace politické strany (*Linkov*),
- článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě z důvodu nepřiměřeného břemene na straně povinných osob v restituci (*Zich a ostatní*).

Nyní následují podrobnější informace k jednotlivým rozsudkům, a to v chronologickém pořadí podle data, kdy byly vydány.

Rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 18. července 2006 ve věci č. 48548/99 – *František Zich a ostatní proti České republice*

Soud dospěl k jednomyslnému závěru, že v případě stěžovatelů došlo aplikací zákona o mimosoudních rehabilitacích k porušení jejich práva na pokojné užívání majetku dle článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, když vnitrostátní orgány nepřihlédly ke konkrétním okolnostem, za kterých restituce proběhla, především k míře odškodnění, a stěžovatelé tak v důsledku vydání nemovitosti museli nést „mimořádné a tíživé břemeno“. Soud přiznal stěžovatelům toliko náhradu nákladů řízení a utrpěné morální újmy (celkem ve výši 7 000 €) a otázku náhrady hmotné škody odložil.

(i) Skutkové okolnosti případu

Osmice stěžovatelů jsou členy bytového družstva, které bylo vlastníkem domu nacházejícího se v Praze 3. V roce 1994 byl tento dům soudním rozhodnutím vydán v restituci právním nástupcům původních majitelů. Stěžovatelé vystupovali v restitučním řízení jako vedlejší účastníci na straně družstva, neboť bydleli v družstevních bytech nacházejících se v nemovitosti.

Obvodní soud v rozsudku z března 1994 konstatoval, že družstvo je povinnou osobou ve smyslu ustanovení § 4 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích, a nařídil družstvu uzavřít dohodu o vydání nemovitosti. Družstvo a stěžovatelé se odvolali s tím, že soud porušil jejich práva a nepřihlédl k důsledkům svého rozhodnutí. Svoji argumentaci opírali zejména o to, že družstvo je jakožto obchodní společnost, jejímiž členy jsou pouze fyzické osoby, vyloučeno z okruhu osob povinných k restituci. Městský soud v Praze však v lednu 1996 rozsudek obvodního soudu potvrdil. Současně připustil dovolání v uvedené právní otázce. Nejvyšší soud v únoru 1998 dovolání družstva zamítl.

Družstvo se stěžovateli jako vedlejšími účastníky podalo proti rozsudkům obecných soudů ústavní stížnost, v níž napadlo zásah do svých vlastnických práv a do práv stěžovatelů. Uvedlo, že bylo *de iure* a *de facto* vyvlastněno z důvodu nesprávného výkladu restitučního zákona. Ústavní soud v listopadu 1998 stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou, když mimo jiné uvedl, že vydání nemovitosti původním vlastníkům není důvodem, aby stěžovatelé byli zbaveni svého členství v družstvu a bylo jim bráněno obývat byty, které se v nemovitosti nacházejí. Na základě ustanovení § 12 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích zůstalo stěžovatelům v restituovaném domě zachováno právo nájmu k bytům, jež dříve užívali jako členové družstva.

V lednu 1999 byla mezi Ministerstvem financí a družstvem podepsána dohoda, na základě které vrátil stát družstvu kupní cenu ve výši 1 512 tis. Kč, již vynaložilo v minulosti na nákup nemovitosti.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v rozsudku analyzoval, zda jsou splněny podmínky článku 1 Protokolu č. 1, za kterých je zásah do práva pokojně užívat majetek v souladu s Úmluvou.

Předně Soud řešil, zda došlo k zásahu do majetkových práv stěžovatelů, když povinnou osobou v restituci bylo družstvo, nikoli jednotliví členové. Soud tu dospěl k závěru, že stěžovatelé jakožto členové družstva užívali práv majetkové povahy, a to konkrétně práva převádět členská práva a povinnosti ve smyslu § 230 obchodního zákoníku, práva na dědění členství v družstvu dle § 232 uvedeného zákoníku a § 706 odst. 2 občanského zákoníku a rovněž práva nabýt převodem vlastnické právo k bytu dle § 24 zákona o transformaci družstev. Uvedl, že s ohledem na skutečnost, že před restitucí patřila předmětná nemovitost družstvu, jehož jsou stěžovatelé členy, jimž svědčí výše uvedená práva, a do jehož finančních fondů vložili své členské podíly, se domnívá, že restitucí došlo k zásahu do práv stěžovatelů na pokojné užívání majetku ve formě zbavení majetku.

Dále se Soud zabýval legalitou a legitimitou zásahu a uvedl, že k němu došlo na základě zákona o mimosoudních rehabilitacích, přičemž podle judikatury Soudu restituční zákony obecně sledují legitimní cíl vyrovnat křivdy minulosti a jsou prostředkem ochrany zákonnosti právních vztahů a socio-ekonomického vývoje země.

Konečně se Soud soustředil na otázku, zda zásah do práva stěžovatelů na pokojné užívání majetku v podobě restituce sporné nemovitosti, k níž došlo v souladu se zákonem a ve veřejném zájmu, představoval pro stěžovatele nepřiměřenou zátěž. Zopakoval, že odstraňování křivd minulosti by nemělo být provázáno vznikem křivd nových. Soud zdůraznil, že restitucí domu se zásadně změnilo právní postavení stěžovatelů, neboť z podílníků bytového družstva s řadou práv z toho vyplývajících (právo na převedení členského podílu, právo na převedení bytu do svého vlastnictví) se stali pouhými běžnými nájemníky bytů domu v soukro-

mém vlastnictví třetích osob. Výši náhrady, kterou stěžovatelé, resp. bytové družstvo na základě restitučního zákona obdrželo (vrácení kupní ceny zaplacené státu v roce 1981) či mohlo obdržet (proplacení rozdílu mezi kupní cenou a cenou domu v době uplatnění restitučního nároku v roce 1991), nelze podle Soudu považovat za dostatečnou vzhledem k částkám, za které mohli stěžovatelé v roce 1996, kdy k restituci došlo, své členské podíly převést, případně družstevní byty prodat, pokud by využili svého práva na jejich převedení do svého vlastnictví. S ohledem na všechny tyto okolnosti případu konstatoval, že restituce sporné nemovitosti představovala pro stěžovatele nepřiměřenou zátěž.

Soud proto dospěl k závěru, že k porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě došlo.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Soud přiznal stěžovatelům dohromady částku 6 000 € jako náhradu utrpěné morální újmy a částku 1 000 € jako náhradu nákladů řízení.

Pokud jde o náhradu hmotné škody, požadovali stěžovatelé hodnotu jednotlivých bytů, které po restituci domu, v němž se nacházejí, ztratily charakter bytů družstevních, a to – s odkazem na znalecké posudky vypracované na jejich žádost – v rozmezí dle velikosti bytu od 1 201 tis. Kč do 1 993 tis. Kč.

Soud otázku náhrady hmotné škody odložil s tím, aby mu strany ve lhůtě tří měsíců předložily k této otázce písemná stanoviska a zejména jej seznámily s případně uzavřenou dohodou (viz pododíl 1.3.1).

Rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 18. července 2006 ve věci č. 26141/03 – Jiří Fiala proti České republice

Soud dospěl k jednomyslnému závěru, že v případě stěžovatele došlo postupem vnitrostátních soudů v řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti k porušení jeho práva na respektování rodinného života (článek 8 Úmluvy) v důsledku absence výkonu jeho práva na styk s nezletilými dětmi a k porušení práva stěžovatele na projednání věci v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy). Současně soud shledal porušení práva stěžovatele na účinný prostředek nápravy (článek 13 Úmluvy). Stěžovatel nepodal návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění, a Soud mu proto z tohoto titulu žádnou částku nepřiznal.

(i) Skutkové okolnosti případu

V dubnu 2000 podala matka návrh na úpravu poměrů k nezletilým dětem. Synové stěžovatele byli v té době ve věku sedmi, resp. deseti let. V květnu 2000 schválil Obvodní soud pro Prahu 9 dohodu rodičů, na základě které byly nezletilé děti svěřeny do výchovy matce, otec se zavázal platit ve prospěch dětí výživné. Styk mezi stěžovatelem a dětmi v té době probíhal prakticky bez problémů. Posléze se však děti s otcem odmítaly stýkat a mezi rodiči docházelo k závažným konfliktům, které byly předmětem jak přestupkových řízení, tak řízení trestního.

V únoru 2001 vydal obvodní soud předběžné opatření, kterým byl styk stěžovatele s dětmi upraven, ale pro odpor dětí se jej nepodařilo zrealizovat. V červnu 2002 byl styk stěžovatele s dětmi obvodním soudem zakázán s tím, že děti se cítí v přítomnosti stěžovatele ohroženy, nechť se s ním stýkají a potřebují klid, který mohou nalézt pouze tehdy, nebudou-li se s otcem stýkat a nebude vedeno žádné soudní řízení. Tento rozsudek byl však Městským soudem v Praze v listopadu 2003 zrušen.

V březnu 2004 vydal obvodní soud další předběžné opatření, kterým nařídil styk za účasti psychologa, jenž měl děti na styk s otcem postupně připravit. Stěžovatel však tento způsob styku odmítal.

V dubnu 2005 obvodní soud styk stěžovatele s ohledem na okolnosti případu a výsledky znaleckého zkoumání zakázal s tím, že stěžovatel se v minulosti choval k dětem nezodpovědně a neplnil svoji vyživovací povinnost, nevyužíval svého práva na styk s dětmi, a pokud

se na setkání dostavil, šlo o stresovou záležitost pro děti. Soud poukázal na závěry znaleckého posudku, který vyloučil s ohledem na psychickou vyspělost dětí, že by byly indoktrinovány matkou. Svoje hodnocení případu uzavřel tím, že jakýkoli další styk stěžovatele s dětmi by znamenal narušení jejich psychického stavu. Městský soud tento rozsudek v říjnu 2005 potvrdil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K právu na přiměřenou délku řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy)

Soud uvedl, že soudní řízení trvající zhruba pět let na dvou stupních soudní soustavy bylo do určité míry složité, a to zejména vzhledem ke sporům mezi rodiči. Neopomenul též poukázat na to, že stěžovatel svým chováním přispěl k celkové délce řízení. Soud nicméně vyzdvihl, že věc vyžadovala mimořádně urychlené vyřízení zejména proto, že velmi napjatá situace v rodině měla zničující důsledky na psychický stav nezletilých. V této souvislosti nelze dle Soudu rovněž přehlédnout, že za průtah v délce jednoho roku způsobený ztrátou spisu jsou plně odpovědné české soudy. Soud proto dospěl k závěru, že délku řízení nelze v daném případě považovat za přiměřenou ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy.

b) K právu na respektování rodinného života (článek 8 Úmluvy)

Soud předně konstatoval, že ačkoli Obvodní soud pro Prahu 9 v únoru 2001 s ohledem na konflikty mezi rodiči vydal z moci úřední předběžné opatření, kterým styk stěžovatele s dětmi upravil, kroky, které vnitrostátní orgány ve věci činily, nepřinesly očekávaný výsledek a stěžovatel byl nakonec svého práva na styk v roce 2005 zbaven. S poukazem na svoji judikaturu nicméně uvedl, že povinnost státních orgánů využít donucovacích prostředků nemůže být neomezená. Rozhodující je zjistit, zda tyto orgány přijaly za účelem usnadnění styku veškerá opatření, které od nich bylo rozumné očekávat.

Dále Soud uvedl, že na návrhy stěžovatele z roku 2001 na výkon předběžného opatření o úpravě styku vnitrostátní soud nereagoval a tyto návrhy zůstaly bez odezvy i poté, co byla věc přidělena jinému soudci. Zdůraznil, že toto pochybení se jeví o to vážnějším, že s ohledem na věk dětí a na narušené rodinné zázemí mělo plynutí času nepříznivý dopad na možnost stěžovatele navázat vztah se svými syny. Podotkl, že namísto toho, aby soudy provedly výkon rozhodnutí, vyslovily v roce 2002 a 2003 zákaz styku stěžovatele s dětmi, ačkoli ještě v roce 2002 měli znalci za to, že stěžovatel je schopen vykonávat svá rodičovská práva a že kontakt s ním je nezbytný pro zdravý vývoj dětí.

Soud navíc poukázal na to, že ačkoli donucovací opatření vůči dětem nejsou v této choulostivé oblasti žádoucí, nelze vyloučit uplatnění sankcí v případě nezákonného chování rodiče, s nímž děti žijí. V tomto případě však soudy vůči matce nijak nezakročily a opakovaně přecházely návrhy stěžovatele na výkon rozhodnutí. V této souvislosti Soud vyslovil názor, že agresivní chování stěžovatele v pozdějších letech bylo alespoň zčásti způsobeno frustrací z nečinnosti soudů.

Ačkoli Soud odmítl zpochybnit rozhodnutí soudů, kterými byl v roce 2005 styk stěžovatele s dětmi zakázán, zároveň poznamenal, že důvody v těchto rozhodnutích uvedené (zejména nevhodné až agresivní chování stěžovatele) nemohou ospravedlnit absenci opatření, kterými státní orgány v předcházejících letech bývaly mohly zajistit výkon rozhodnutí z února 2001. V případě stěžovatele tak došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

c) K právu na účinné vnitrostátní prostředky nápravy (článek 13 Úmluvy)

Soud s odkazem na svoje dřívější rozhodnutí v obdobných věcech (například rozsudek ze dne 10. července 2003 ve věci *Hartman*, § 68) konstatoval, že k porušení článku 13 Úmluvy došlo.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel nepodal žádný návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění, a Soud mu proto žádnou částku nepřiznal.

Rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 18. července 2006 ve věci č. 7550/04 – Iveta Reslová proti České republice

Soud dospěl k jednomyslnému závěru, že postupem vnitrostátních soudů v řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti došlo k porušení práva stěžovatelky na projednání věci v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy) a v řízení o výkon předběžného opatření vydaného v témže řízení k porušení jejího práva na respektování rodinného života (článek 8 Úmluvy). Dle Soudu však nedošlo k porušení článku 8, pokud jde o svěření nezletilých dětí do péče otce. Soud přiznal stěžovateli na spravedlivém zadostiučinění celkem 5 800 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelčin manžel podal v červnu a září 2002 k Okresnímu soudu v Kutné Hoře návrh na úpravu poměrů dvou nezletilých dětí pro dobu před rozvodem a po něm s tím, že by obě dcery, narozené v letech 1990 a 1994, měly být svěřeny do jeho péče, a odstěhoval se s dcerami ze společné domácnosti. Opatrovník nezletilých dětí po provedeném šetření neshledal v péči otce ani v novém prostředí, v němž se děti nacházely, žádné závady a doporučil svěřit obě dcery do péče otce.

Stěžovatelka – matka dětí – požádala v říjnu 2002 okresní soud o vydání předběžného opatření, v němž by otci přikázal navrátit děti do místa jejich původního bydliště. Krajský soud v Praze v dubnu 2003 změnil původně zamítavé rozhodnutí okresního soudu a návrhu matky vyhověl s tím, že otec děti z původního bydliště odvezl a omezil možnosti matky spolupodílet se na výchově dětí. Otec však děti do místa původního bydliště nevrátil, a tak jej okresní soud k návrhu matky vyzval v červnu 2003 k dobrovolnému splnění povinnosti. Otec děti odmítl vrátit s poukazem na jejich psychické zdraví a na jejich přání zůstat s ním. Podal též návrh na vydání předběžného opatření, kterým by byly nezletilé dcery svěřeny do jeho péče; tento návrh však krajský soud v srpnu 2003 zamítl. V listopadu 2003 provedl okresní soud s otcem pohovor a v lednu 2005 mu uložil pokutu 1 000 Kč.

Rozsudkem z února 2005 svěřil okresní soud svěřil nezletilé dcery do péče otce, přičemž vzal v úvahu jejich přání být v péči otce a s matkou se pouze stýkat, dále znalecký posudek, podle něhož je otec pro obě nezletilé hlavní rodičovskou postavou, jakož i skutečnost, že se stěžovatelce nepodařilo prokázat, že by jí bylo ve styku s dětmi bráněno. Krajský soud toto rozhodnutí v červnu 2005 potvrdil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K právu na projednání věci v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy)

Soud konstatoval, že řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti trvající zhruba tři roky na dvou stupních soudní soustavy bylo do určité míry složité, a to zejména vzhledem ke sporům mezi rodiči. Stěžovatelka nicméně k jeho délce svým chováním nepřispěla. Ačkoli se délka řízení nejevila jako na první pohled nepřiměřená, Soud vnitrostátním soudům vytkl, že první rozsudek ve věci byl vydán až dva roky a osm měsíců po zahájení řízení a že během roku 2004 v řízení prakticky nebylo postupováno, protože jeho délka porušila článek 6 odst. 1 Úmluvy.

b) K porušení práva na respektování rodinného života (článek 8 Úmluvy)

Soud se na poli článku 8 Úmluvy zabýval dvěma námitkami: absencí výkonu předběžného opatření o navrácení dětí do původního bydliště a svěřením dětí do péče otce.

Soud uvedl, že ačkoli mělo předběžné opatření z dubna 2003 za cíl sloučit rodinu a umožnit oběma rodičům péči o děti za rovných podmínek a bylo v zájmu nezletilých dětí, nebylo vnitrostátními orgány nikdy vykonáno. Po neúspěšném pokusu o dobrovolný výkon rozhodnutí sice byla otci uložena pokuta, avšak ve velmi skromné výši. V době před uložením pokuty navíc okresní soud konstatoval nevykonatelnost tohoto rozhodnutí, k jehož dobrovolnému splnění otce nezletilých vyzýval, a krajský soud vyslovil nesouhlas s postupem soudu okresního až o rok později. Během této doby nebyly ve věci výkonu rozhodnutí učiněny žádné

kroky. K jiným opatřením, než bylo uložení jedné pokuty (opakované ukládání pokut, součinnost orgánů péče o dítě, nucený výkon rozhodnutí či trestní stíhání otce), vnitrostátní orgány nepřistoupily vůbec. Po poměrně dlouhou dobu nebylo vůbec rozhodnuto o poměrech nezletilých, čímž podle Soudu vnitrostátní orgány umožnily, aby tato otázka byla vyřešena v neprospěch stěžovatelky pouhým plynutím času. Z těchto důvodů došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

Naproti tomu nebyl článek 8 Úmluvy podle Soudu porušen svěřením nezletilých do péče otce; Úmluva totiž nedává žádnému z rodičů přednostní právo na výchovu dítěte, soudy na základě shromážděných důkazů vyhodnotily, co je v zájmu nezletilých, a nerozhodly svévolně.

c) K právu na rovnost mezi manžely (článek 5 Protokolu č. 7)

Stěžovatelka tvrdila, že během celého řízení okresní soud upřednostňoval jejího manžela. Podle Soudu se však tato námitka zakládá na stejných skutečnostech jako námitka na poli článku 8, a proto se jí dále nezabýval.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Soud přiznal stěžovateli částku 5 000 € jako náhradu utrpěné morální újmy způsobené dlouhým odloučením od dcer a frustrací z nečinnosti vnitrostátních orgánů a částku 800 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 18. července 2006 ve věci č. 27145/03 – *Nenad Pedović proti České republice*

Soud rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že řízení o výživném trvalo nepřiměřeně dlouhou dobu, a došlo tak k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy. Současně dospěl jednomyslně k závěru, že nedošlo k porušení práva stěžovatele na rodinný život ve smyslu článku 8 Úmluvy. Na spravedlivém zadostiučinění Soud stěžovateli přiznal celkem 3 000 €.

Rozhodnutí předcházelo veřejné jednání Soudu k odůvodněnosti stížnosti, které se uskutečnilo dne 14. března 2006.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel je chorvatským občanem trvale žijícím v Praze.

V roce 1992 se z manželství stěžovatele a R. P. narodil syn. Počátkem roku 1996 R. P. stěžovatele pro vzájemné neshody opustila a syna si vzala sebou. V květnu 1996 stěžovatel syna bez vědomí matky odvezl do Chorvatska, odkud si ho matka v druhé polovině roku 1998 odvezla. Od té doby žije syn s matkou.

V lednu 1996 podal stěžovatel návrh na úpravu rodičovské zodpovědnosti k synovi. V květnu 1996 podala R. P. návrh na rozvod manželství.

Stěžovatel se z důvodu svého pobytu v Chorvatsku neúčastnil nařízených jednání, jeho výslech provedl na dožádání příslušný soud v Chorvatsku. Stěžovatel se zúčastnil až jednání v prosinci 1998. Rozsudkem z února 2001 Obvodní soud pro Prahu 4 rozhodl o svěření syna do výchovy matky a stěžovateli nařídil platit výživné.

Na základě odvolání rodičů Městský soud v Praze v listopadu 2001 potvrdil část rozsudku o svěření dítěte do výchovy matky a změnil výrok o právu stěžovatele na styk se synem. Rozhodnutí o výživném bylo zrušeno.

Od té doby stěžovatel opakovaně podává návrhy na výkon rozhodnutí o úpravě styku se synem. Na jeho první návrhy na výkon rozhodnutí z března a dubna 2002 soud reagoval okamžitě podáním výzvy matce k respektování rozhodnutí. O jeho bezprostředně následujících návrzích však rozhodl až Okresní soud Praha-východ, který věc projednává od září 2003, a to v březnu 2004, kdy byla matce uložena první pokuta za nerealizované styky stěžovatele se synem; zaplacení pokut je vymáháno až od ledna roku 2006. V únoru téhož roku

byla matka obžalována pro maření výkonu úředního rozhodnutí. K násilnému odnětí dítěte pro účely styku soudy nepřistoupily.

V květnu 2002 podala matka návrh na zákaz styku stěžovatele s nezletilým. V říjnu 2004 podal stěžovatel návrh na změnu výchovy nezletilého. O těchto návrzích nebylo v létě 2006 stále rozhodnuto. Soud přibral znalce a čeká se na vyhotovení znaleckého posudku, jehož vypracování usilovně brání stěžovatel, který se nedostavoval ke znaleckému vyšetření.

V dubnu 2005 byl vydán rozsudek o výživném, v listopadu 2005 pak doplňující rozsudek o výživném. Věc byla postoupena Krajskému soudu v Praze s odvoláním obou rodičů.

Oba rodiče, zejména pak stěžovatel, od počátku řízení zahlučují soud nejrůznějšími návrhy na vydání předběžných opatření a dalšími podněty.

Pokusy stěžovatele o styk se synem končily většinou neúspěchem. Je nepochybné, že matka stěžovateli ve styku brání. Své chování odůvodňuje strachem z opětovného odvozu syna stěžovatelem do Chorvatska.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel tvrdil, že řízení o výživném trvá nepřiměřeně dlouhou dobu. Současně namítal, že délka tohoto řízení má nepříznivý dopad na jeho právo na rodinný život a že se mu nedaří dosáhnout výkonu práva na styk s dítětem, které mu bylo přiznáno rozsudkem z listopadu 2001.

a) K porušení práva na řízení v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy)

Řízení o výživném bylo zahájeno dne v lednu 1996 a v polovině roku 2006 nebylo skončeno. Trvalo tedy více než deset a půl roku.

Soud připustil, že řízení je do určité míry složité z důvodu napětí mezi rodiči dítěte, které navíc s otcem pobývalo delší dobu v Chorvatsku, a že k délce řízení přispěl svou značnou procesní aktivitou sám stěžovatel. Určité výhrady však měl rovněž k postupu vnitrostátních soudů, které ne vždy postupovaly s náležitou péčí. Zmínil například, že po zrušení rozsudku soudu prvního stupně z listopadu 2001 trvalo témuž soudu tři a půl roku, než znovu rozhodl.

Soud jako již mnohokrát konstatoval, že stát musí mít k dispozici vhodné prostředky, aby zajistil rychlé projednání věcí týkajících se nezletilých dětí bez ohledu na napětí mezi jejich rodiči. Uzavřel, že také s ohledem na význam předmětu řízení pro stěžovatele a nezletilé dítě došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

b) K porušení práva na rodinný život (článek 8 Úmluvy)

Soud nepovažoval za nutné znovu zkoumat část stížnosti věnující se délce řízení, jelikož již byla předmětem posuzování na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy, a zaměřil se výhradně na realizaci práva stěžovatele na styk s dítětem.

Soud na jedné straně zjistil jisté nedostatky v jednání soudů, a to pokud jde o časové úseky mezi podáním návrhů stěžovatele na výkon rozhodnutí a uložením první pokuty matce a jejím následným vymáháním, nicméně tyto skutečnosti samy o sobě nemohou zakládat porušení článku 8 Úmluvy.

Soud na druhé straně ocenil snahu národních orgánů vytvořit podmínky k uskutečnění styku stěžovatele se synem a fakt, že až na výjimky výše uvedené rychle reagovaly na návrhy stěžovatele na výkon rozhodnutí.

Vzal v úvahu, že u dítěte byla shledána posttraumatická stresová porucha, na což reagoval opatrovník a specializovaná střediska nabídkou pomoci, kterou však stěžovatel nedostatečně ocenil a spolupráci s nimi ukončil. Nový rozsudek o právu na styk nemohl být vyneseno zejména z toho důvodu, že stěžovatel bránil vyhotovení znaleckého posudku, který byl zadán již v květnu 2004. Nedostatek součinnosti ze strany stěžovatele přispěl ke ztížení rozhodování národních soudů ve věci a v jeho nevhodném chování lze spatřovat příčiny současného neutěšeného vztahu mezi ním a dítětem. Soud se přiklonil k názoru vlády, že výkon rozhodnutí odnětím dítěte by byl za těchto okolností v rozporu s nejvyšším zájmem dítěte.

Soud závěrem uvedl, že soudy přijaly veškerá opatření, která od nich bylo možné rozumně očekávat při řešení tohoto složitého případu. Připomněl, že pozitivní povinnosti státu na poli článku 8 Úmluvy nespočívají v povinnosti dosáhnout určitého výsledku, ale pouze v povinnosti vynaložit k tomu prostředky. Národní soudy totiž nejsou všemohoucí, a to zejména v případech, kdy se v oblasti rodinného života dostávají do střetu s rodiči, kteří nejsou schopni překonat své negativní postoje vůči sobě navzájem a nedbají zájmů vlastního dítěte.

S ohledem na všechny okolnosti případu dospěl Soud k závěru, že článek 8 Úmluvy nebyl porušen.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval na spravedlivém zadostiučinění částku téměř 15 000 €. Soud stěžovateli s ohledem na fakt, že značně přispěl k délce řízení, přiznal z titulu morální újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení pouze částku 1 500 € a současně částku 1 500 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 18. července 2006 ve věci č. 73516/01 – Markéta Šimonová proti České republice

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila právo stěžovatelky na řízení v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, a na spravedlivém zadostiučinění jí přiznal celkovou částku 2 800 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka počátkem 90. let 20. století zdělila po otci majetek, který získal v restituci, a byl jí vydán i další majetek, o jehož restituci otec požádal.

Proti stěžovateli podal jistý F. B. v dubnu 1995 návrh, který doplnil v říjnu 1995, na vydání poloviny předmětných nemovitostí.

Rozsudkem ze září 1996 rozhodl Okresní soud v Nymburce, že stěžovatelka je povinna vydat F. B. polovinu nemovitostí. V červnu 1998 Krajský soud v Praze rozsudek změnil tak, že stěžovatelka není povinna vydat majetek, který po otci zdělila; tuto část rozsudku Nejvyšší soud v únoru 2000 zrušil s tím, že stěžovatelka, jakožto univerzální dědic, má tytéž povinnosti, jaké by měl její otec.

V září 1996 krajský soud rozhodl v souladu s názorem Nejvyššího soudu.

Ústavní stížnost stěžovatelky Ústavní soud v lednu 2001 prohlásil za nepřijatelnou pro nevyčerpání všech procesních prostředků, jelikož stěžovatelka nepodala dovolání.

V květnu 2001 stěžovatelka podala dovolání a zároveň novou ústavní stížnost. V červenci 2001 Ústavní soud řízení přerušil do doby vydání rozhodnutí v dovolacím řízení. V březnu 2003 Ústavní soud rozhodl v souladu se změnou své rozhodovací praxe o pokračování v řízení o ústavní stížnosti a odmítl ji pro nevyčerpání ostatních procesních prostředků.

V červnu 2003 Nejvyšší soud rozhodl, že dovolání není přípustné. Následně právní zástupkyně stěžovatelky informovala Ústavní soud o výsledku dovolacího řízení; tento dopis byl po doplnění všech náležitostí považován za novou, v pořadí třetí, ústavní stížnost, kterou Ústavní soud v srpnu 2004 odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka tvrdila, že občanskoprávní řízení bylo nepřiměřeně dlouhé.

Předmětné řízení trvalo osm let a deset měsíců na čtyřech stupních soudní soustavy.

Soud konstatoval, že celková délka řízení se vzhledem k počtu soudních instancí ve věci rozhodujících a ke složitosti věci sice nejeví na první pohled jako nepřiměřená, nicméně postup národních soudů podrobil kritice. Zmínil opakované prodlevy při předávání spisu Nejvyššímu soudu. Současně se s odkazem na své vlastní judikáty negativně vyslovil k nejisté

právní úpravě, která zapříčinila problémy vzniklé v souvislosti se souběžným podáním dovolání a ústavní stížnosti.

Článek 6 odst. 1 Úmluvy byl tudíž porušen.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelka požadovala na spravedlivém zadostiučinění více než 1 milion korun. Soud jí přiznal částku 2 000 € jako náhradu morální újmy a 800 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 18. července 2006 ve věci č. 1993/02 – Radan Balšán proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na obhajobu jako součásti práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy bylo porušeno, a přiznal stěžovateli na spravedlivém zadostiučinění částku 1 500 € s tím, že je žádoucí, aby bylo trestní řízení znovu obnoveno.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl v roce 2000 Okresním soudem v Karviné odsouzen za trestný čin podvodu. Klíčovým důkazem proti němu byla výpověď jeho spoluobžalovaného, učiněná v přípravném řízení ještě před tím, než byl sám stěžovatel obviněn. Výpovědi nebyl přítomen ani obhájce spoluobžalovaného, ani obhájce stěžovatele. V celém dalším průběhu řízení odmítali oba spoluobžalovaní vypovídat. Odvolání stěžovatele bylo zamítnuto Krajským soudem v Ostravě. Následná ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud zdůraznil, že výpověď spoluobžalovaného byla prakticky jediným důkazem proti stěžovateli, který svou vinu popíral a navíc tvrdil, že tento důkaz nelze v řízení před soudem použít. Soud dále uvedl, že zajištění respektování práv obhajoby v daném případě vyžadovalo, aby bylo stěžovateli umožněno spoluobžalovaného vyslechnout. V situaci, kdy se spoluobžalovaný rozhodl nevypovídat, měly národní orgány hledat další důkazy viny stěžovatele. Vzhledem k tomu, že se ale spokojily s tímto jediným důkazem a odvolací soud nevyhověl žádosti o předvolání spoluobžalovaného (ve vztahu k němu bylo již v té době trestní řízení pravomocně skončeno), bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces zaručené v článku 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy, tedy právo vyslechnout nebo dát vyslechnout svědky vypovídající proti němu.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu morální újmy a náhradu nákladů řízení v celkové výši přesahující pět milionů Kč. Soud prohlásil, že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné morální újmy. Zároveň přiznal stěžovateli částku 1 500 € jako náhradu nákladů řízení.

Soud také připomněl, že stěžovatel má možnost podat návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem na základě § 119 a násl. zákona o Ústavním soudu, čímž bude dosaženo potřebného návratu stěžovatelovy situace ve stav před porušením Úmluvy (*restitutio in integrum*).

Rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 18. července 2006 ve věci č. 75615/01 – Milan Štefanec proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že stěžovatel neměl možnost dát přezkoumat správním rozhodnutím o spáchání přestupku soudem ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy a že byl v rozporu se svým právem na svobodu projevu zakotveným v článku 10 Úmluvy postižen za jednání,

za které nebylo možno postih předvídat. Stěžovateli přiznal celkem 1 046 € na spravedlivém zadostiučinění.

(i) Skutkové okolnosti případu

V květnu 2000 oznámila jistá D. Š. Úřadu městské části Brno-střed úmysl uspořádat pokojný průvod. Průvod se pak uskutečnil navzdory tomu, že správní orgán jeho konání zakázal. Stěžovatel se pohyboval v čele průvodu a svého megafonu využíval ke komunikaci mezi účastníky shromáždění a policií.

Přestupková komise uložila stěžovateli v září 2000 pokutu ve výši 500 Kč, neboť byl pořadatelem zakázaného shromáždění. K odvolání stěžovatele rozhodnutí potvrdil Magistrát města Brna s tím, že stěžovatel měl svého technického vybavení využít k tomu, aby se nepovolené shromáždění rozešlo, zatímco on jim s hořkostí oznámil, že průvod byl zakázán, čímž vyvolával pocit nespokojenosti.

V prosinci 2000 nicméně magistrát, s odvoláním na princip presumpce neviny, zrušil obdobná rozhodnutí ve vztahu k D. R. a M. A., kteří se jinak také pohybovali v čele průvodu.

Ústavní soud sice svým nálezem z února 2001 zrušil ustanovení zákona o přestupcích, jež vylučovalo soudní přezkum rozhodnutí o přestupcích se sazbou pokuty do 2 000 Kč, v dubnu 2001 ale prohlásil stěžovatelovu ústavní stížnost za zjevně neopodstatněnou, přičemž se ztotožnil se závěry správních orgánů.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel tvrdil, že rozhodnutí vydané v přestupkovém řízení neměl možnost nechat přezkoumat soudem, jak to požaduje článek 6 odst. 1 Úmluvy, a že tímto rozhodnutím došlo k porušení jeho svobody projevu zaručené v článku 10 Úmluvy.

a) K soudnímu přezkumu (článek 6 odst. 1 Úmluvy)

Podobně jako v případech týkajících se Slovenska i zde Soud zjistil nedostatek přezkumu rozhodnutí o přestupku soudem v plné jurisdikci, přičemž přezkum Ústavním soudem vzhledem k tomu, že se omezuje pouze na otázky ústavnosti, nemohl zhojit tehdejší kompetenční vyluku soudů ve správním soudnictví. K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

b) Ke svobodě projevu (článek 10 Úmluvy)

Vláda argumentovala tím, že k zásahu do stěžovatelovy svobody projevu vůbec nemohlo dojít, neboť tento se účastnil zakázaného shromáždění, na němž neměl ani právo využívat své svobody projevu. Tento argument však Soud odmítl s poukazem na tvrzení stěžovatele, že byl sankcionován za své výroky.

Soud se dále zabýval otázkou, zda byl zásah do svobody projevu předvídan zákonem. Konstatoval sice, že zákon o právu shromažďovacím, pro jehož porušení byl stěžovatel postižen, bezesporu zákonem je z hlediska své dostupnosti, nicméně problém shledal na poli předvídatelnosti sankce v dané situaci, tedy v otázce, zda zákon dostatečně přesně formuloval podmínky, za kterých lze někoho považovat za pořadatele shromáždění. Soud uvedl, že zákon o právu shromažďovacím v některých svých ustanoveních pořadatele definuje, avšak správní orgány považovaly stěžovatele za pořadatele průvodu z jiných důvodů, a to s poukazem na obsah jeho výroků (zatímco výroky ostatních obviněných z podobného přestupku nebyly na rozdíl od výroků stěžovatele zachyceny na záznamu z předmětné manifestace).

Soud tak dospěl k závěru, že národní orgány nepředvídatelným způsobem rozšířily výklad zákona o právu shromažďovacím, čímž došlo k porušení článku 10 Úmluvy.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Soud rozhodl, že stěžovateli má být uhrazena částka 34 € odpovídající uložené pokutě a nákladům řízení (1 000 Kč), že rozsudek bude pro stěžovatele dostatečnou satisfakcí za utrpěnou morální újmu a že stát má stěžovateli nahradit na nákladech řízení částku 1 012 €.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 20. července 2006 ve věci č. 1633/05 – Jiří Koudelka proti České republice

Soud jednomyslně rozhodl, že Česká republika porušila právo stěžovatele na respektování rodinného života ve smyslu článku 8 Úmluvy. Ve zbytku stížnost označil za nepřijatelnou nebo se jí odmítl zabývat. Stěžovateli přiznal celkem 14 299 € na spravedlivém zadostiučinění.

(i) Skutkové okolnosti případu

V roce 1990 se stěžovateli a E. P. narodila dcera. Od roku 1991 stěžovatel nežije s matkou dítěte ve společné domácnosti. Rozsudkem z října 1992 Obvodní soud pro Prahu 1 svěřil nezletilou do výchovy matky.

V březnu 1993 stěžovatel podal návrh na úpravu styku s dcerou s tím, že matka ve styku brání. Rozsudkem obvodního soudu z října 1995 ve spojení s rozhodnutím Městského soudu v Praze z března 1996 byl upraven styk stěžovatele s nezletilou dcerou, a to ve specializovaném centru.

Matka nadále styku bránila, spolupráci se specializovaným centrem na rozdíl od stěžovatele odmítala.

Výzva matce k respektování příslušných rozhodnutí byla vydána v listopadu 1996, zůstala však bez odezvy. Více než rok poté, co stěžovatel podal první návrh na výkon rozhodnutí, a poté, co orgán péče o dítě opakovaně navrhoval soudu, aby byla matce uložena pokuta, tak soud učinil a matce v dubnu 1999 pokutu uložil. V pořadí druhá a zároveň poslední pokuta byla matce uložena v říjnu 2000.

Od roku 1995 znalci upozorňovali na negativní postoj matky ke styku otce s dítětem. Později bylo zjištěno, že dítě je patologicky vázáno na matku. V srpnu 2001 byla matka podmíněně odsouzena pro maření styku. Obvodní soud však bez ohledu na skutečnost, že i nadále styku bránila, vyslovil, že se ve zkušební době osvědčila.

Jediný pokus o styk se konal ve specializovaném centru v červenci 2002; při této příležitosti znalci konstatovali, že výchova dítěte matkou trpí závažnými nedostatky a že styk stěžovatele s dítětem nebude možný bez realizace terapie.

V únoru 2003 soud rozhodl, že v řízení o výkon rozhodnutí na základě návrhu stěžovatele z března 2002 bude pokračovat až po vydání konečného rozhodnutí v řízení o zrušení styku zahájeného na návrh matky.

Znalecký posudek, bez něhož nelze ve věci rozhodnout, se nedaří vypracovat pro nedostatek součinnosti ze strany matky.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stížnost obsahovala na poli článku 8 (právo na rodinný život) a článku 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) námitku, že vnitrostátní soudy adekvátním způsobem a urychleně nereagovaly na stěžovatelovy návrhy na výkon rozhodnutí o úpravě styku s nezletilou a nepřijaly opatření, která by vedla k uskutečnění styku. Stěžovatel současně tvrdil, že se při výkonu rozhodnutí o úpravě styku stal obětí diskriminace na základě pohlaví (článek 14 Úmluvy ve spojení se článkem 8 Úmluvy).

a) K porušení práva na rodinný život (článek 8 Úmluvy)

Soud v první řadě nepřijal námitku vlády o nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, a to ústavní stížnosti. S odkazem na rozsudek *Hartman* ze dne 10. července 2003 konstatoval, že plynutí času mohlo mít pro stěžovatele nenapravitelné následky a bylo důležité, aby soudy jednaly rychle. Postup Ústavního soudu, který by mohl pouze nařídít dotyčnému soudu, aby pokračoval v řízení o výkon rozhodnutí, by soud nemusel přimět k urychlení řízení, jelikož za nerespektování pokynu Ústavního soudu není stanovena žádná sankce. Nadto Ús-

tavní soud není oprávněn přiznat stěžovateli náhradu morální újmy způsobené již vzniklými průtahy v řízení.

V odůvodnění svého rozhodnutí k otázce, zda státní orgány přijaly dostatečná opatření k zajištění styku stěžovatele s nezletilou dcerou, odkázal na svou konstantní judikaturu, která stanoví, že v případech, jakým je ten stěžovatelův, jsou národní soudy povinny reagovat urychleně, bez zbytečných průtahů. Přestože však příslušné soudy byly informovány o tom, že matka od samého počátku maří jakékoli pokusy o styk stěžovatele s dítětem, trvalo jim dlouho, než na chování matky reagovaly. Soud navíc dospěl k závěru, že přijatá opatření nelze považovat za dostatečná.

Soud se pozastavil i nad skutečností, že obvodní soud vyslovil, že se matka ve zkušební době osvědčila, což ji dle jeho názoru mohlo vést k přesvědčení, že může beztretně pokračovat v maření styku.

Soud rovněž konstatoval, že navzdory faktu, že styk byl definitivně upraven již v březnu 1996, se ve skutečnosti styk nikdy nerealizoval tak, jak byl příslušným rozhodnutím předvídán.

Soud zaujal konečně názor, že v daném případě vnitrostátní soudy dopustily, aby spor byl vyřešen pouhým uplynutím času. V důsledku toho se obnovení vztahů mezi stěžovatelem a jeho dcerou dnes zdá být nemožné. K porušení článku 8 Úmluvy tudíž došlo.

b) K porušení práva na spravedlivý proces (článek 6 odst. 1 Úmluvy)

Za situace, kdy postup národních orgánů při výkonu rozhodnutí byl předmětem kritiky stěžovatele na poli článku 8 Úmluvy, a tato námitka stěžovatele byla shledána opodstatněnou, nepovažoval Soud za nutné zabývat se stížností odděleně na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy.

c) K porušení zákazu diskriminace ve spojení s právem na rodinný život (článek 14 Úmluvy ve spojení se článkem 8 Úmluvy)

Část stížnosti na porušení zákazu diskriminace ve spojení s právem na rodinný život byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost. Soud své rozhodnutí odůvodnil tím, že žádná ze skutečností uvedených ve spise neumožňuje tvrdit, že postup soudů byl motivován pohlavím stěžovatele.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval na spravedlivém zadostiučinění částku cca 146 000 €. Soud stěžovateli přiznal z titulu morální újmy částku 13 000 € a současně částku 2 000 € jako náhradu nákladů řízení sníženou o částku 701 € poskytnutou stěžovateli z důvodu právní pomoci.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 21. září 2006 ve věci č. 4401/03 – GECO, a. s. proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatelské společnosti na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno, a přiznal jí na spravedlivém zadostiučinění celkovou částku 1 500 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelská společnost podala ústavní stížnost, která byla v roce 2002 odmítnuta, a to jako zjevně neopodstatněná v části týkající se předchozího rozhodnutí dovolacího soudu a jako opožděná v části týkající se rozhodnutí soudu prvního stupně a soudu odvolacího. Ústavní soud v odůvodnění svého rozhodnutí kromě jiného uvedl, že vznesené námitky proti rozhodnutím soudů prvního a druhého stupně se vztahují pouze ke skutkovému zjištění a hodnocení důkazů, přičemž dovolání bylo (na základě § 239 odst. 1 občanského soudního řádu v tehdy účinném znění) přípustné pouze k přezkoumání právního posouzení. Lhůta k podání ústavní stížnosti ve vztahu k těmto námitkám proto podle jeho názoru počala běžet již od doručení rozhodnutí soudu odvolacího, nikoliv od doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu o zamítnutí dovolání.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění rozsudku nejprve uvedl, že měl již nejednu příležitost konstatovat, že český Ústavní soud postupoval příliš formalisticky při posuzování počátku běhu lhůty k podání ústavní stížnosti. V daném případě Soud upozornil, že dělení námitek na dvě skupiny (skutkové a právní) je v rozporu s požadavkem právní jistoty, neboť by to vedlo k tomu, že by v téže věci probíhala současně dvě řízení u nejvyšších soudních instancí, jejichž výsledky by mohly být odlišné. K porušení práva stěžovatelské společnosti na přístup k soudu proto došlo.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelská společnost požadovala náhradu materiální újmy a náhradu nákladů řízení v celkové výši téměř 200 milionů korun. Soud prohlásil, že zde není žádná příčinná souvislost mezi porušením Úmluvy a údajnou škodou a že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné újmy morální. Zároveň přiznal stěžovatelské společnosti částku ve výši 1 500 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 26. října 2006 ve věci č. 12108/03 – Vladimír Friedrich proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel podal v roce 2002 proti rozsudku odvolacího soudu dovolání podle tehdy platného § 239 odst. 2 občanského soudního řádu, které však dovolací soud odmítl jako nepřipustné, neboť neshledal, že by rozhodnutí odvolacího soudu bylo po právní stránce zásadního významu. Následně podaná ústavní stížnost byla v lednu 2003 v části směřující proti rozsudkům soudů prvního a druhého stupně odmítnuta pro opožděnost s tím, že lhůta k jejímu podání počala běžet již dnem rozhodnutí odvolacího soudu, nikoli dnem rozhodnutí dovolacího soudu o odmítnutí dovolání, které podle názoru Ústavního soudu nebylo v dané věci rozhodnutím o posledním procesním prostředku ochrany práva.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění rozsudku odkázal na svůj dřívější rozsudek ve věci *Zvolský a Zvolská*, ve kterém se zabýval prakticky totožným problémem souladu postupu Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavních stížností s právem stěžovatele na přístup k soudu. Stejně jako v tomto posledním případě také ve věci *Friedrich* došel proto Soud k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu materiální a morální újmy ve výši celkem 766 000 Kč. Soud prohlásil, že stěžovateli náhrada údajné materiální újmy nenáleží a že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné újmy morální.

Rozsudek senátu páté sekce Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. října 2006 ve věci č. 1414/03 – Jan Mareš proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na rovnost zbraní v řízení před Ústavním soudem ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno, a přiznal mu na nákladech řízení částku 313 €.

(i) Tvrzení ve stížnosti

Stížnost se týkala otázky respektování principu „rovnosti zbraní“ v řízení před Ústavním soudem ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Stěžovatel podal ústavní stížnost k Ústavnímu soudu, který o ní následně rozhodl, aniž by stěžovateli zaslal k vyjádření písemná stanoviska k ústavní stížnosti, která předložili další účastníci a vedlejší účastníci řízení (obecné soudy a státní zástupce).

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud s odkazem na svou konstantní judikaturu shledal, že dříve, než Ústavní soud o ústavní stížnosti rozhodl, měl stěžovateli umožnit reagovat na písemná vyjádření ostatních účastníků řízení. Za daných okolností stěžovatel neměl příležitost být řádným účastníkem řízení před Ústavním soudem a jeho právo na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy zahrnující i respektování principu „rovnosti zbraní“ bylo porušeno.

Česká republika byla za tento postup Ústavního soudu odsouzena již v rozsudku Soudu ze dne 21. června 2005 ve věci *Milatová a ostatní*, a rozsudek v daném případě tudíž nebyl překvapivý.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval na spravedlivém zadostiučinění celkem částku přesahující 4 miliony Kč. Evropský soud mu přiznal pouze částku 313 € jako náhradu nákladů účelně vynaložených v řízení před tímto mezinárodním soudním orgánem.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 26. října 2006 ve věci č. 23848/04 – *Emílie Wallová a Jaroslav Walla proti České republice*

Soud konstatoval jednomyslně porušení práva stěžovatelů na rodinný život ve smyslu článku 8 Úmluvy. Část stížnosti kritizující nepřiměřenost délky řízení ve světle článku 6 odst. 1 Úmluvy Soud prohlásil za zjevně neopodstatněnou a část stížnosti poukazující na diskriminaci stěžovatelů zakázanou článkem 14 Úmluvy Soud sice prohlásil za přijatelnou, ale nepovažoval za nutné se jí zabývat. Stěžovatelům přiznal na spravedlivém zadostiučinění celkem 10 000 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelé jsou rodiči pěti dětí, narozených v letech 1985, 1988, 1995, 1997 a 2000, jež byly předběžným opatřením Okresního soudu v Táboře z listopadu 2000 předány do péče dětských domovů v Kamenici nad Lipou, resp. ve Volyni. Rozsudkem okresního soudu z března 2001 a po úspěšném odvolání stěžovatelů opětovným rozsudkem z dubna 2002 byla nad dětmi nařízena ústavní výchova. Rozhodnutí okresního soudu o nařízení ústavní výchovy bylo potvrzeno rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze srpna 2002. Ústavní stížnost stěžovatelů byla Ústavním soudem zamítnuta v lednu 2004.

V mezidobí, konkrétně v roce 2003, dosáhl nejstarší syn zletilosti. Rozsudkem okresního soudu z ledna 2005 byly dvě nejmladší děti svěřeny do společné pěstounské péče manželů M. Ústavní výchova zbývajících dvou dětí byla s konečnou platností zrušena v roce 2006.

Důvodem, o něž se rozhodnutí o nařízení ústavní výchovy opíralo, byla skutečnost, že rodina neměla k dispozici trvalé a vhodné bydlení. Jak bylo v průběhu vnitrostátního řízení ověřeno, prostředí, v němž stěžovatelé se svými potomky pobývali (výkupna sběrných surovin), ohrožovalo zdravý vývoj dětí a nezabezpečovalo jejich řádnou výchovu. Navzdory těmto okolnostem stěžovatelé neprojevili dostatek aktivity ohledně zajištění řádného bydlení. O získání vhodného ubytování se pokusili pouze jednou, a to v roce 2001, kdy se v Táboře zúčastnili výběrového řízení na přidělení bytu. Stěžovatelka byla neustále nezaměstnaná, teprve v únoru 2002 se přihlásila jako uchazečka o zaměstnání na úřadu práce, přičemž ke dni rozhodnutí neměla vyřízeny ani sociální dávky. Se stěžovatelem byl ukončen pracovní poměr

z důvodu vysokého manka, jež způsobil svému zaměstnavateli. Následně se živil pouze v rámci příležitostných brigád.

(ii) Odůvodnění rozsudku Soudu

Soud předně prohlásil stížnost na poli práva na rodinný život zčásti za nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Týkalo se to především umístění dvou mladších dětí do náhradní rodinné péče.

Soud k meritu věci konstatoval, že opatření spočívající v rozdělení rodiny je velmi citelným zásahem do práva na respektování rodinného života a jako takové se musí zakládat na dostatečně závažných důvodech. Připomněl též, že článek 8 Úmluvy ukládá národním orgánům kromě povinnosti nezasahovat do rodinného života (vyjma případů předvídaných v druhém odstavci řečeného ustanovení) též určité pozitivní závazky, směřující k zajištění účinného „respektování“ práva jednotlivců na rodinný život. Těmto svým pozitivním povinnostem však podle Soudu vnitrostátní orgány nedostály.

Soud připomněl, že jediným důvodem, na němž spočívalo rozhodnutí o odnětí dětí z péče stěžovatelů, byla jejich neschopnost zabezpečit trvalé a adekvátní bydlení. V očích Soudu se však jednalo o materiální nedostatek, jenž vnitrostátní orgány mohly a měly překonat jinými prostředky než rozdělením rodiny, jež bylo až příliš radikálním opatřením. Imperativ přiměřenosti naopak vyžadoval využití méně drastických prostředků. V této souvislosti Soud uvedl, že je úkolem orgánů sociálně-právní ochrany dětí napomáhat osobám čelícím potížím tohoto druhu, jež se samy dostatečně neorientují v systému, vést jejich kroky a poskytovat jim nutnou součinnost, pokud jde o různé druhy sociální podpory, možnost získat sociální byt či o jiné příležitosti k překonání jejich obtíží. V tomto ohledu Soud výslovně odkázal na ustanovení § 14 zákona o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, jež příslušným orgánům ukládá povinnost vyhledávat občany, kteří potřebují sociální péči, popřípadě těmto osobám poskytnutí dávek a služeb zprostředkovat. Jak Soud ovšem konstatoval, orgán sociálně-právní ochrany dětí se v daném případě pouze spokojil s tím, že sledoval úsilí stěžovatelů o nápravu vlastní situace a zasazoval se o odnětí dětí a jejich svěřením do ústavní výchovy, aniž by sám vykázal „konstruktivní přístup“ a „seriózní úsilí“ ve snaze napomoci stěžovatelům překonat jejich svízelné materiální podmínky, a zajistit tak co nejrychlejší opětovné sjednocení celé rodiny.

S ohledem na tyto úvahy Soud dospěl k závěru, že ačkoli byly důvody využití národními soudy na podporu jejich rozhodnutí relevantní, nebyly dostatečné pro to, aby ospravedlnily tak závažný zásah do rodinného života.

Stížnost na porušení práva na rozhodnutí v „přiměřené lhůtě“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy byla Soudem odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost. Soud připomněl, že řízení trvalo necelé tři roky na třech úrovních soudní soustavy, a po zhodnocení aktivity národních soudů uzavřel, že postupovaly v zásadě plynule s tím, že význam předmětu řízení pro stěžovatele byl již fakticky zkoumán na poli článku 8 Úmluvy.

Konečně, s ohledem na závěr vyslovený na poli článku 8 Soud již nepovažoval za nutné zabývat se stížností na porušení zákazu diskriminace ve smyslu článku 14 Úmluvy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali částku 1 000 000 Kč pro sebe a 200 000 Kč pro každé ze svých dětí jako náhradu utrpěné morální újmy. Evropský soud přiznal z uvedeného titulu stěžovatelům částku ve výši 10 000 €.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 7. prosince 2006 ve věci č. 10504/03 – Václav Linkov proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že odmítnutím registrace politické strany s názvem *Liberální strana* vnitrostátní orgány porušily právo stěžovatele, člena jejího přípravného výboru, na

svobodu sdružování ve smyslu článku 11 Úmluvy. Soud stěžovateli přiznal celkem 850 € na spravedlivém zadostiučinění.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel v červenci 2000 spolu s dalšími osobami založil politickou stranu s názvem *Liberální strana*. Její registraci ovšem Ministerstvo vnitra odmítlo. Toto rozhodnutí bylo v dubnu 2002 potvrzeno Nejvyšším soudem. Ústavní stížnost stěžovatele byla v listopadu 2002 odmítnuta.

Důvodem rozhodnutí vnitrostátních orgánů byla údajně protiústavní povaha jednoho z cílů politické strany, definovaných v jejích stanovách, jímž bylo zrušení právní kontinuity s totalitními režimy a potrestání některých skutků, jež před rokem 1989 nebyly dle vnitrostátního práva trestnými činy. Podle národních orgánů byl tento cíl v rozporu s jednou ze základních zásad ústavního a mezinárodního práva lidských práv, se zákazem zpětné účinnosti trestního zákona.

(ii) Podstata stížnosti

Stěžovatel zejména tvrdil, že odmítnutím registrace *Liberální strany* došlo k porušení jeho práva na svobodné sdružování ve smyslu článku 11 Úmluvy. Namítal, že zpětné potrestání komunistických zločinů představuje cíl, který politická strana v právním státě může demokratickými prostředky prosazovat. Ve své argumentaci se přitom opíral o článek 7 odst. 2 Úmluvy, jenž stanoví, že zákaz zpětné účinnosti trestního zákona zakotvený v odstavci 1 téhož ustanovení nebrání souzení a potrestání osoby za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, bylo trestné podle obecných právních zásad uznávaných civilizovanými národy.

Stěžovatel dále namítal, že odmítnutí registrace *Liberální strany* mu znemožnilo rozšiřovat myšlenky uvedené v jejích stanovách a programu, čímž porušilo jeho právo na svobodný projev (článek 10).

Stěžovatel rovněž poukazoval na údajné porušení svého práva na spravedlivý proces (článek 6) a zprostředkovaně též práva na účinný právní prostředek nápravy (článek 13), k nimž mělo dojít tím, že Ústavní soud odmítl jeho ústavní stížnost z toho důvodu, že teprve v ní se stěžovatel dovolával souladu stanov *Liberální strany* s článkem 7 odst. 2 Úmluvy.

Konečně, odmítnutí registrace znemožnilo *Liberální straně* účast ve volbách, čímž údajně došlo k porušení práva na svobodné volby (článek 3 Protokolu č. 1 k Úmluvě).

(iii) Odůvodnění rozsudku Soudu

a) K odmítnutí registrace Liberální strany

V souladu se svou ustálenou judikaturou Soud vyšel z premisy, že svobodná soutěž politických sil je klíčovým předpokladem demokratického charakteru společnosti. V případech, v nichž je politickým uskupením účast na této soutěži znemožněna, proto intenzita jeho prezumné činnosti dosahuje svého maxima, zatímco prostor legitimní diskrece smluvních stran Úmluvy se zužuje na minimum.

V odůvodnění svého rozsudku Soud konkrétně připomněl, že součástí českého právního řádu jsou mimo jiné zákony č. 480/1991 Sb. a 198/1993 Sb., jež deklarují, že komunistický režim soustavně porušoval lidská práva svých občanů, principy demokratického právního státu i své mezinárodněprávní závazky. Nadto, samotná Úmluva v článku 7 odst. 2 stanoví ze zákazu zpětné účinnosti trestního zákona výjimku (viz výše). Soud proto konstatoval, že změna právní úpravy, o níž *Liberální strana* hodlala usilovat, nebyla neslučitelná se základními demokratickými principy právního státu. Vzhledem k tomu, že strana svým projektem neohrožovala demokratický režim a o jeho realizaci hodlala usilovat zákonnými prostředky a bez použití násilí, Soud uzavřel, že odmítnutí její registrace bylo nepřiměřeným opatřením.

b) K ostatním namítaným porušením Úmluvy

Pokud jde o tvrzená porušení článku 6, 10 a 13 Úmluvy a článku 3 Protokolu č. 1, Soud uvedl, že vzhledem ke zjištěnému porušení článku 11 není nutné se těmito námitkami dále zabývat.

(iv) Spravedlivé zadostiučinění

Soud přiznal stěžovateli částku 150 € coby náhradu materiální újmy (jež spočívala ve výdajích spjatých s podáním návrhu na registraci) a 700 € jako náhradu účelně vynaložených nákladů řízení.

1.1.2. Žádosti o postoupení věci velkému senátu

Ministr spravedlnosti rozhodl, že vláda nebude žádat o postoupení velkému senátu u věcí, v nichž byl v uplynulém pololetí vydán rozsudek senátu sekce (viz pododíl 1.1.1.). Žádný z rozsudků nevybočuje z ustálené judikatury Soudu.

Naopak ale na žádost stěžovatelů příslušné kolegium pěti soudců dne 3. července 2006 rozhodlo, že bude velkým senátem projednána věc *D. H. a ostatní* (viz předchozí zpráva, pododíl 1.1.1.).

1.2. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA NEPŘIJATELNÉ

V daném období tímto způsobem ukončil Soud řízení o třech komunikovaných stížnostech, přičemž sedmičlenný senát prohlásil za nepřijatelné i šest stížností proti České republice, které předtím nebyly vládě oznámeny.

1.2.1. Komunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Tyto tři stížnosti se týkaly různých aspektů práva na spravedlivý proces (*Báča*), respektování rodinného života (*Novotný*) a práva na pokojné užívání majetku, včetně nediskriminačního zacházení (*Chroust*).⁴

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 23. října 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 9457/03 – Oldřich Báča proti České republice

Stěžovatel v řízení před Soudem namítal porušení svých práv na spravedlivost řízení a na přístup k soudu, které jsou součástí práva na spravedlivý proces zaručeného v článku 6 Úmluvy. Soud jednomyslně prohlásil stížnost za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Skutkové okolnosti případu

Žalobou podanou proti stěžovateli podanou v říjnu 1997 se žalobce domáhal, aby stěžovateli bylo uloženo provedení prací specifikovaných v žalobním petitu. Dne 9. září 1999 podal žalobce návrh na změnu žaloby, kterou Okresní soud ve Svitavách připustil v rozsudku ze dne 16. září 1999, ve kterém žalobě částečně vyhověl. Stěžovatel v odvolání proti rozsudku sou-

⁴ Je však ještě třeba upozornit na to, že vzhledem ke společnému rozhodování o přijatelnosti a odůvodněnosti stížností (článek 29 odst. 3 Úmluvy), které se v praxi stává pravidlem, obsahují rozsudky Soudu fakticky i řadu rozhodnutí o přijatelnosti. Vedle rozhodnutí o přijatelnosti obsažených v rozsudcích Soud vydal před komunikací stížnosti vládě v řadě případů částečná rozhodnutí o přijatelnosti těchto stížností. Jedná se v podstatě o senátní rozhodnutí, jimiž se prohlašují určité stížnostní námitky za nepřijatelné bez komunikace stížnosti vládě.

du prvního stupně kromě jiného namítal, že neměl možnost se k žalobě v její pozměněné podobě vyjádřit. Odvolací soud rozsudek prvního stupně potvrdil. Odvolání v části směřující proti výroku o připuštění změny žaloby potom odmítl s tím, že odvolání proti tomuto výroku není přípustné. Zároveň však přiznal, že se jednalo o procesní vadu, nicméně takové povahy, že nemohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Nejvyšší soud, na který se stěžovatel následně obrátil, zamítl dovolání stěžovatele v části směřující proti výroku odvolacího soudu o odmítnutí odvolání, když mimo jiné uvedl, že povinnost soudu doručit návrh na změnu žaloby do vlastních rukou účastníka řízení je vyjádřením požadavku umožnit mu se ve vztahu ke změně žaloby náležitě bránit, tj. vyjádřit se ke změně, činit návrhy na provedení dalších důkazů apod. Tyto procesní prostředky však měl stěžovatel k dispozici v odvolacím řízení a také je využil, neboť v odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně již argumentoval ve vztahu k žalobě v její modifikované podobě.

Současně s dovoláním podal stěžovatel ústavní stížnost, v níž napadl rozhodnutí soudů prvního a druhého stupně. Tu část ústavní stížnosti, v níž stěžovatel napadal skutečnost, že se před vydáním rozsudku soudu prvního stupně neměl možnost vyjádřit k návrhu žalobce na změnu žaloby, Ústavní soud odmítl z toho důvodu, že stěžovatel nenapadl také rozhodnutí Nejvyššího soudu. Stěžovatel však v řízení před Soudem namítal, že ve lhůtě šedesáti dnů od doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu zaslal Ústavnímu soudu rozšíření své ústavní stížnosti i na rozhodnutí odvolacího soudu, které však Ústavní soud nevzal v potaz. Předmětné podání stěžovatele přitom Ústavní soud obdržel v den, kdy bylo přijato rozhodnutí o odmítnutí ústavní stížnosti.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel v řízení před Soudem zejména tvrdil, že nebyl respektován princip rovnosti zbraní s ohledem na to, že mu nebyla zaslána k vyjádření změna žaloby, která proti němu byla podána. Namítal rovněž, že odvolací soud se nedostatečně zabýval argumenty vznesenými v odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně a že Nejvyšší soud interpretoval příliš restriktivně příslušná zákonná ustanovení o přípustnosti dovolání. V postupu Ústavního soudu konečně spatřoval porušení svého práva na přístup k soudu.

a) K respektování principu rovnosti zbraní

Pokud jde o první otázku, vláda ve svém stanovisku uvedla, že odvolací i dovolací soud připustily, že soud prvního stupně pochybil, když o připuštění změny žaloby rozhodl až v rozsudku. Toto pochybení však bylo napraveno v následujících fázích řízení. S touto argumentací se v zásadě ztotožnil i Soud, když připomněl, že spravedlivost řízení je třeba zkoumat z pohledu řízení jako celku. Podobně jako Nejvyšší soud zohlednil zejména skutečnost, že stěžovatel měl možnost se k žalobě v její pozměněné podobě vyjádřit v průběhu odvolacího řízení.

b) K řízení před odvolacím a dovolacím soudem

Soud uvedl, že článek 6 odst. 1 Úmluvy vyžaduje, aby soudy odůvodňovaly svá rozhodnutí, to však neznamená, že musejí podrobně odpovědět na každý vznesený argument; odvolací soud, který zamítá podaný opravný prostředek, se může v zásadě omezit na ztotožnění se s odůvodněním napadeného rozhodnutí. V případě stěžovatele nelze podle Soudu dojít k závěru, že rozhodnutí dovolacího soudu nebylo dostatečně odůvodněno.

Také rozhodnutí Nejvyššího soudu bylo podle názoru Soudu dostatečně odůvodněno a nejeví se být svévolným. Soud v této souvislosti připomněl, že interpretace a aplikace vnitrostátního práva náleží v první řadě národním orgánům.

c) K postupu Ústavního soudu

Soud se sice neztotožnil s argumentací vlády, že na řízení o ústavních stížnostech by měl být aplikovatelný článek 13 Úmluvy, zaručující právo na účinný právní prostředek nápravy porušení práv a svobod zaručených Úmluvou, a posoudil tuto část stížnosti na poli článku 6 Úmluvy, přesto i tak dospěl k závěru, že v postupu Ústavního soudu porušení Úmluvy spat-

řovat nelze. Podle názoru Soudu totiž příslušné podání stěžovatele obsahující rozšíření ústavní stížnosti i na rozhodnutí Nejvyššího soudu bylo Ústavnímu soudu odesláno až po uplynutí šedesátidenní lhůty, počítané od doručení rozhodnutí dovolacího soudu. Nelze mít tedy za to, že by Ústavní soud nepřipustným způsobem zasáhl do práva stěžovatele na přístup k soudu, když jeho ústavní stížnost odmítl.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 6. listopadu 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 33920/05 – *Martin Novotný proti České republice*

Soud jednomyslně prohlásil za nepřijatelnou výše uvedenou stížnost týkající se především tvrzeného porušení práva na rodinný život (článek 8 Úmluvy) problematickým prosazováním styku stěžovatele s nezletilým synem.

(i) Skutkové okolnosti případu

Rozsudkem Okresního soudu v Benešově byla v červenci 1999 schválena dohoda rodičů, na základě níž byl stěžovatelův syn, tehdy dvouletý, svěřen do výchovy matky a byl upraven jeho styk se stěžovatelem, a to v rozsahu jednoho odpoledne měsíčně. V listopadu 2002 okresní soud zamítl návrh matky i stěžovatele na změnu úpravy styku. V lednu 2004 stěžovatel znovu požádal o změnu styku s tím, že aby se tento uskutečňoval po celý víkend šestkrát do roka; soud v prosinci 2004 stanovil, že stěžovatel je oprávněn stýkat se s nezletilým vždy první sobotu v lichém měsíci.

Po počátečním období, kdy se styk realizoval bez problémů, se v období od října 2000 srpna 2003 styk buď z různých důvodů neuskutečnil, nebo se stěžovatel nedostavoval. Následně začalo k setkáním stěžovatele s nezletilým opět docházet, a to díky odborné pomoci psychologa, s nímž matka dítěte a nakonec i stěžovatel začali spolupracovat. Stěžovatel podal v říjnu 2000 návrh na výkon rozhodnutí o styku, přičemž matce byla za některé neuskutečněné styky uložena pokuta. Další dva stěžovatelovy návrhy z prosince 2001 a z dubna 2003 však soudy s odstupem času (definitivně v srpnu 2005 a v srpnu 2006) zamítl s tímto odůvodněním: jednak matka nezletilého na styk připravovala, ale ten odmítal se stěžovatelem odejít, jednak stěžovatel nebyl schopen navázat se synem kontakt a navíc se někdy po dlouhou dobu ke styku bez omluvy nedostavil, jednak poté, co stěžovatel vyhledal v roce 2003 odbornou pomoc, se vzájemný vztah stěžovatele se synem zklidnil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel poukazoval na údajnou nespravedlivost a nepřiměřenou délku řízení o jeho žádostech o výkon styku s dítětem (článek 6 odst. 1), na související zásah do rodinného života, neboť nemohl vidět své dítě (článek 8), jakož i na diskriminaci založenou na pohlaví (článek 14 Úmluvy).

Soud předně s odkazem na předchozí judikaturu rozhodl zkoumat části stížnosti opírající se o články 6 a 8 Úmluvy pouze na poli druhého ze zmíněných ustanovení, které rovněž zahrnuje určité procesní požadavky.

Soud dále s odkazem na předchozí judikaturu zamítl námitku vládu opírající se o nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, konkrétně ústavní stížnosti, neboť ji nepovažuje za účinný nástroj k urychlení exekučního řízení.

Pokud jde o meritum věci, Soud zopakoval, že podle ustálené judikatury, je-li prokázána existence rodinného vztahu, měl by stát v zásadě jednat tak, aby umožnil rozvoj tohoto vztahu, a měl by přijmout vhodná opatření k navázání styku mezi rodičem a dítětem. Tato povinnost ovšem není absolutní, neboť porozumění a spolupráce všech zúčastněných osob rovněž představuje důležitý faktor. Státní orgány sice mají vyvíjet snahu, aby této spolupráci napomohly, ale jejich povinnost využít donucovacích prostředků nemůže být neomezená: musí brát ohled na zájmy, práva a svobody dotčených osob a zejména na nejvyšší zájem dítěte a jeho práva, která mu přiznává článek 8 Úmluvy. Zejména pak článek 8 Úmluvy neumožňuje v zájmu rodičů přijímat tato opatření, pokud by poškodila zdraví a vývoj dítěte. Roz-

hodující je fakt, zda vnitrostátní orgány přijaly všechna nezbytná opatření, která na nich bylo možno rozumně požadovat s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu.

Soud konstatoval, že soudy respektovaly právo stěžovatele na styk s nezletilým synem a svoje opatření přijatá za asistence opatrovníka nezletilého dítěte konzultovaly s odborníky. Naproti tomu stěžovatel neprokázal dostatečnou vnímavost a přispěl k obtížím, se kterými se potýkaly soudy při zkoumání rovnováhy mezi rozdílnými zájmy. Navíc nejednou svoje právo na návštěvu syna nerealizoval a dokonce požádal o to, aby se styk nerealizoval více jak šestkrát ročně.

Za těchto okolností Soud uvedl, že jedinou chybou, kterou lze přičíst k tíži vnitrostátním soudům, je délka druhého a třetího vykonávacího řízení. Nicméně s ohledem na to, že stěžovatel až do června 2003 odmítal spolupracovat s odborníky a jeho styk s dítětem byl obnoven po té, co odbornou pomoc vyhledal, nemůže tato jediná vada způsobit porušení práva stěžovatele na respektování rodinného života. Soud proto uzavřel, že národní orgány při zkoumání spravedlivé rovnováhy mezi zájmy nezletilého dítěte a požadavky stěžovatele nepřekročily míru uvážení, jež je jim přiznána odstavcem 2 článku 8 Úmluvy.

Závěrem Soud poznamenal, že neshledal žádný důvod, proč nedospět k stejnému závěru jako v případě článku 8, i pokud jde o namítané porušení článku 14 Úmluvy.

Rozhodnutí senátu páté sekce Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. listopadu 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 4295/03 – Miroslav Chroust proti České republice

Soud jednomyslně prohlásil za nepřijatelnou výše uvedenou stížnost týkající se tvrzeného porušení práva na spravedlivý proces v důsledku nemožnosti nechat přezkoumat případ stěžovatele nezávislým soudem s plnou jurisdikcí (článek 6 odst. 1 Úmluvy), porušení práva na ochranu majetku způsobeného údajnými svévolnými rozhodnutími státních orgánů ve věci nároku stěžovatele na příspěvek za službu (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě) a tvrzené diskriminace, k níž mělo v důsledku těchto rozhodnutí dojít (článek 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě).

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl příslušníkem ozbrojených sil od roku 1972 a od roku 1990 působil v Úřadu pro ochranu ústavy a demokracie, Federální informační službě, která zanikla ke konci roku 1992, a do dubna 1994 v Bezpečnostní informační službě České republiky. Ke dni ukončení služebního poměru zažádal o příspěvek za službu, jenž mu byl na základě zákona č. 527/1992 Sb., o Bezpečnostní informační službě, rozhodnutím Ministerstva vnitra přiznán a postupně též valorizován s tím, že stěžovatel v ozbrojených silách působil po dobu 23 let.

V roce 1996 ředitel BIS stěžovateli oznámil, že valorizace byla provedena neoprávněně, a uložil mu vrátit částku, kterou obdržel navíc; nárok na samotný příspěvek však potvrdil. V červenci 2000 ředitel BIS rozhodl, že stěžovatel nemá *ex nunc* nárok ani na samotný příspěvek a že rozhodnutí Ministerstva vnitra bylo vydáno nepřislušným orgánem. Odvolání stěžovatele ředitel BIS v lednu 2001 zamítl s tím, že stěžovateli lze pro účely vzniku nároku na příspěvek započítat podle zákona pouze období od července 1990. Stěžovatel v žalobě podané k Městskému soudu v Praze napadl údajný diskriminační výklad zákona o BIS; městský soud řízení v březnu 2002 zastavil pro nedostatek příslušnosti k přezkumu rozhodnutí ředitele BIS ve věci příspěvku.⁵

V březnu 2001 stěžovatel podal ústavní stížnost, v níž namítal porušení zásady rovnosti a neústavnost výkladu zákona ze strany ředitele BIS. Ústavní soud stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost s tím, že při výkladu zákona nepřekročil ředitel BIS meze ústavnosti. Rozhodnutí Ministerstva vnitra z roku 1994 zhodnotil Ústavní soud jako akt neplatný od samého počátku, protože byl vydán nepřislušným orgánem.

⁵ Ustanovení § 139 odst. 1 zákona č. 154/1994 Sb.

V únoru 2001 podal stěžovatel k orgánu sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra novou žádost o přiznání příspěvku za službu s tím, že mu nárok na příspěvek vznikl již k 31. prosinci 1992 na základě zákona č. 100/1970 Sb. a závazek platit příspěvek přešel na BIS. Ministerstvo vnitra postoupilo tuto žádost BIS, jejíž ředitel odpověděl stěžovateli v tom smyslu, že jeho služební poměr neskončil ke konci 1992, na BIS žádný závazek nepřešel, a není proto na místě vydávat ve věci rozhodnutí. Stěžovatel se obrátil na městský soud se žalobou na ochranu proti nečinnosti správního orgánu a žádal, aby bylo BIS uloženo vydat rozhodnutí o jeho žádosti. Městský soud v říjnu 2004 žalobu zamítl s tím, že příslušný orgán BIS již ve věci rozhodl v letech 2000 a 2001, kdy posoudil i délku služebního poměru stěžovatele v době aplikace zákona č. 100/1970 Sb. Městský soud zdůraznil, že stěžovatel podléhal při posuzování jeho nároku na příspěvek zákonu o BIS, který z vůle zákonodárce zohlednil výsluhu let pouze v těch služebních poměrech, které svou činností chránily principy demokratického státu.⁶

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K článku 6 odst. 1 Úmluvy

Stěžovatel poukazoval na to, že neměl možnost nechat soudně přezkoumat rozhodnutí ředitele BIS. Soud v tomto bodu přisvědčil námitce vlády založené na nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy s tím, že stěžovatel ve své ústavní stížnosti z března 2001 na toto porušení Úmluvy nepoukazoval, ústavní stížnost v tomto směru nerozšířil ani nepodal ústavní stížnost novou, v níž mohl toto porušení Úmluvy napadnout.

b) K článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě

Stěžovatel dále namítal, že rozhodnutí ředitele BIS o tom, že nemá nárok na valorizaci příspěvku za službu a následně ani na samotný příspěvek, zasáhla do jeho práva na ochranu majetku dle článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Soud odmítl námitky vlády, že stěžovatel nevyčerpал vnitrostátní prostředky nápravy a že tato část stížnosti je neslučitelná s Úmluvou *ratione materie*, avšak shledal důvodnými její námitky týkající se merita věci.

Soud konstatoval, že při zásahu státu do práva stěžovatele na ochranu majetku rozhodnutími BIS byly splněny podmínky legality, legitimacy i proporcionality. Ve vztahu k principu legality poukázal na to, že v případě příspěvku za službu jde o specifický příspěvek přiznaný státem bývalým příslušníkům ozbrojených sil v důsledku obtížných pracovních podmínek daných specifickou povahou jejich zaměstnání. Nelze ho tudíž považovat za dávku sociálního zabezpečení, jako je například starobní důchod, jehož přiznání je vázáno na příspěvky ze strany oprávněné osoby, a není proto na Soudu, aby omezoval svobodu státu při aplikaci právní úpravy, jež stanoví podmínky jeho přiznání. K interpretaci zákona o BIS Soud poznamenal, že napadená rozhodnutí BIS nepostrádají racionální základ a nelze v nich shledat žádný náznak svévole, když tento výklad odpovídá vůli zákonodárce, aby se do doby rozhodné pro přiznání příspěvku započítávala pouze doba působení v Úřadu na ochranu ústavy a demokracie a Federální informační službě. Stěžovatelem napadený zásah státu byl proto v souladu s vnitrostátním právním řádem a současně naplnil též princip legitimacy, neboť sledoval veřejný zájem, a to obnovení respektu k právu a ukončení situace, kdy jednotlivec obdržel ze strany státu plnění, na které neměl nárok.

V souvislosti s ověřováním, zda byl respektován i princip proporcionality zásahu, poukázal Soud na to, že stěžovateli nebyla ředitelem BIS uložena povinnost vrátit již vyplacený příspěvek, ačkoli tento orgán konstatoval, že stěžovateli na příspěvek nárok nikdy nevznikl. V souvislosti s přechodem státu na demokratický systém pak dle Soudu nelze zákonodárci vytýkat, že pro přiznání příspěvku shledal za rozhodnou pouze dobu služby v demokratických institucích. Současně Soud podotkl, že záleželo výhradně na vůli stěžovatele, zda do služebního poměru dle zákona od BIS při zániku federace vstoupí. Stát tak dle Soudu nepře-

⁶ Ustanovení § 130 odst. 1 a § 158 zákona č. 527/1992 Sb. Ustanovení § 120 odst. 1 zákona č. 154/1994 Sb.

kročil míru uvážení a zachoval spravedlivou rovnováhu mezi veřejným zájmem a zájmy stěžovatele. Soud proto tuto část stížnosti odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

c) K článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě

Dle stěžovatele porušila napadená rozhodnutí BIS též jeho právo na rovnost v zacházení dle článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, neboť jiným bývalým příslušníkům ozbrojených sil je příspěvek za službu vyplácen.

K argumentaci stěžovatele případem *Bucheň* Soud konstatoval, že v této kauze se jednalo o placení výsluhového příspěvku bývalým soudcům a prokurátorům, kteří se stali soudci obecných soudů. Stěžovatel však srovnával svoje postavení s těmi, kteří se rozhodli odejít z ozbrojených sil před koncem roku 1992 podle zákona č. 100/1970 Sb., nebo s těmi, kteří sloužili v různých složkách ozbrojených sil, avšak nikoli v tajných službách. Dle Soudu vše ukazuje na to, že na všechny, kteří se stejně jako stěžovatel stali příslušníky nové Bezpečnostní informační služby, byl zákon č. 527/1992 Sb., pokud jde o přiznávání příspěvku za službu, aplikován za stejných podmínek. Tento zákon, kterým se zákonodárce rozhodl přiznat příspěvek za službu pouze za dobu služby v nových strukturách demokratického státu vzniklých po roce 1990, byl publikován ve Sbírce zákonů, a jeho obsah tak byl pro stěžovatele dostupný a stěžovatel se mohl s jeho obsahem přinejmenším s pomocí advokáta seznámit. Soud proto akceptoval argumentaci vlády založenou na rozdílech mezi jednotlivými kategoriemi členů ozbrojených sil, například pokud jde o příslušníky informačních služeb, a to zejména ohledně rozsahu jejich kompetencí a oblastí působení.

Ve vztahu ke kauze bývalého příslušníka BIS V. M., na kterou poukazoval stěžovatel, Soud uvedl, že Ústavní soud se ve svém rozhodnutí otázkou, zda měl V. M. právo na daný příspěvek, nezabýval a rozdílnost názorů jednotlivých senátů Ústavního soudu ve vztahu k platnosti správního rozhodnutí nepřesvědčila Soud o existenci diskriminace založené na okolnostech předpokládaných článkem 14 Úmluvy. Pokud šlo o legitimní cíl a míru uvážení vnitrostátních orgánů, nepředstavovalo rozdílné zacházení ze strany státu ve vztahu ke stěžovateli nadměrnou zátěž a postup správního orgánu se zakládal na objektivním a rozumném zdůvodnění.

Soud proto i tuto část stížnosti prohlásil za nepřijatelnou z důvodu zjevné neopodstatněnosti.

1.2.2. Nekomunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Do tohoto pododdílu spadá tentokrát šest stížností pokrývajících různé problematiky, včetně jaderné energetiky.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 10. července 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 19101/03 – *Sdružení Jihočeské matky proti České republice*

Soud, aniž by ji předtím oznámil žalované vládě, prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost, ve které stěžovatelka namítala jednak porušení svého práva na svobodu projevu, jednak porušení svého práva na spravedlivý proces a vnitrostátní prostředek nápravy.

(i) Skutkové okolnosti případu

a) Stěžovatelka předně poukazovala na vadný přístup státních orgánů v řízení o povolení technologických změn stavby pomocných služeb v Jaderné elektrárně Temelín, jež bylo zahájeno v květnu 1997. Stěžovatelka v únoru 1999 dosáhla zrušovacího rozsudku Vrchního soudu v Praze, který konstatoval, že vydání povolení nepředcházela povinná studie dopadů na životní prostředí. V další fázi však byly stěžovatelčiny námitky znovu zamítnuty a v prosinci 2001 vydal českobudějovický stavební úřad nové rozhodnutí o povolení stavby.

Stěžovatelka mezitím namítala, že neměla přístup k původnímu projektu elektrárny. Okresní úřad nicméně v březnu 2001 zamítl stěžovatelčinu žádost o informace, a to s odvoláním na ustanovení § 133 stavebního zákona, neboť projekt elektrárny je třeba považovat za utajený

s ohledem na obchodní tajemství a bezpečnostní požadavky zakotvené v atomovém zákoně. Krajský úřad k tomu dodal, že projektová dokumentace se týkala již pravomocně skončeného správního řízení, přičemž v řízení novém šlo pouze o dílčí změny jedné z budov, nikoli o změnu celého projektu. Také krajský soud zaujal názor, že žádost stěžovatelky o přístup k projektové dokumentaci není důvodná a že stěžovatelka měla dostatečný přístup k dokumentům týkajícím se řízení o povolení technologických změn. Ústavní soud prohlásil stížnost stěžovatelky v prosinci 2002 za zjevně neopodstatněnou mimo jiné s tím, že ustanovení § 133 stavebního zákona je *lex specialis* vůči zákonu o svobodném přístupu k informacím.

b) Stěžovatelka v lednu 1995 požádala českobudějovický stavební úřad, aby ji informoval o veškerých správních řízeních týkajících se jaderné elektrárny způsobilých zasáhnout do ochrany přírody a krajiny. Stavební úřad následně vedl řadu řízení vztahujících se k elektrárně (např. o odkladu dokončení stavby, změně stanice na sušení vzduchu atd.), o nichž se stěžovatelka domnívá, že měla značný vliv na bezpečnost provozu elektrárny, okolní krajinu i její práva. Stavební úřad však stěžovatelku o těchto řízeních neinformoval. Ta se proto obrátila v květnu 2000 na krajský soud se sérií žalob, ve kterých žádala o zrušení správních rozhodnutí vydaných v těchto řízeních. Krajský soud v říjnu a prosinci 2000 řízení o žalobách zastavil pro nedostatek právního zájmu na straně stěžovatelky, neboť řízení neměla vliv na ochranu přírody a krajiny. Tato rozhodnutí potvrdil v květnu 2003 i Ústavní soud.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka namítala jednak porušení svého práva na svobodu projevu, chráněného článkem 10 Úmluvy, jednak porušení svého práva na spravedlivý proces, jakož i práva na vnitrostátní prostředek nápravy (články 6 a 13 Úmluvy).

a) K právu na svobodu projevu

Stěžovatelka tvrdila, že k porušení článku 10 Úmluvy došlo tím, že neměla přístup k části dokumentace k jaderné elektrárně.

Soud předně poznamenal, že článek 10 chrání sice i svobodu přijímat informace, ale chrání ji především z hlediska přístupu k obecným zdrojům informací, tedy z hlediska těch, kdo chtějí informace sdělovat. Z Úmluvy nevyplývá obecné právo na přístup ke správním dokumentům.

Soud se domnívá, že odmítnutím přístupu ke správním dokumentům došlo k zásahu do stěžovatelčina práva na přístup k informacím. Podle ustanovení § 133 stavebního zákona se ovšem nejednalo o informace obecně přístupné, nýbrž o takové, na přístupu k nimž bylo třeba osvědčit právní zájem. Mimoto měly úřady povinnost zabránit prozrazení státního nebo obchodního tajemství. Úřady s odvoláním na uvedené ustanovení odmítly umožnit přístup k dokumentaci z řady důvodů: stěžovatelka měla tak jako tak dostatek informací relevantních pro dané řízení, přičemž údaje o projektu elektrárny nejsou obecně přístupné a bylo třeba chránit obchodní tajemství a zohlednit požadavky na bezpečnost zařízení. Podle Soudu byla rozhodnutí českých úřadů obšírně a relevantně odůvodněna a požadovaný přístup k informacím ani nebyl zjevně nezbytný z hlediska zjišťování dopadů stavby a provozu elektrárny na životní prostředí. Státy požívají jistého prostoru pro uvážení při aplikaci článku 10 Úmluvy, který nebyl překročen.

Tato část stížnosti tedy byla zjevně neopodstatněná.

b) K právu na spravedlivý proces a prostředky nápravy

Stěžovatelka poukazovala na skutečnost, že se nemohla zúčastnit některých správních řízení, a tudíž ani požadovat přezkum rozhodnutí v nich vydaných před soudem plné jurisdikce. Tvrdila, že hájí nejenom obecný zájem na ochraně životního prostředí, ale i soukromé zájmy svých členů, kteří bydlí v okolí elektrárny, jako je právo na ochranu majetku, zdraví a života.

Soud k tomu uvedl, že stěžovatelka usilovala o účast na správních řízeních, aby mohla upozornit na vady elektrárny a nebezpečí z nich vyplývající pro obyvatelstvo a životní prostředí. Stěžovatelka sama je ovšem právnickou osobou, jež se těžko může dovolávat práv pojmově spjatých s fyzickými osobami, jako je třeba právo na ochranu zdraví nebo života. Neprokáza-

la, že by se sama mohla domáhat ochrany majetku před účinky provozu elektrárny. Soud nicméně připustil, že stěžovatelka usilovala o ochranu práv svých členů. Aniž by řešil otázku, zda stěžovatelka sama mohla tvrdit, že je obětí porušení Úmluvy, poznamenal Soud, že tato část stížnosti je neslučitelná s Úmluvou *ratione materiae*.

Soud totiž nepřijal argument stěžovatelky, podle níž byl výsledek napadených správních řízení přímo určující pro práva členů sdružení. České úřady, byť to bylo kritizováno ministerstvem životního prostředí, nezjistily, že by schvalované změny měly vliv na životní prostředí a podle Soudu nelze z předložených dokumentů dovodit, že by tyto změny představovaly vážné, konkrétní a hlavně bezprostřední nebezpečí. Stěžovatelka tedy nedoložila, že by schválené podmínky provozu elektrárny byly natolik nedostatečné, že by představovaly výrazný zásah do principu opatrnosti nebo že by ze správních rozhodnutí vyplývala pravděpodobná nebo alespoň rozumně předvídatelná rizika pro práva členů, která stěžovatelka hájila. Za této situaci zůstávaly dopady předmětných správních rozhodnutí na obyvatelstvo pouze hypotetické. Soud také podotkl, že stěžovatelka především poukazuje na obecná nebezpečí spjatá s využitím jaderné energie, čímž se její stížnost blíží *actio popularis*. Svým požadavkem, aby každý měl možnost dosáhnout soudního přezkumu správních rozhodnutí o základních podmínkách provozu jaderné elektrárny, se snaží dovodit z článku 6 Úmluvy povinnost přesunout rozhodování v těchto technických otázkách z orgánů moci výkonné na soudy; státům však přísluší, aby demokraticky rozhodly, jak bude upraveno využití jaderné energie.

Soud měl tudíž za to, že výsledek napadených správních řízení, jichž se stěžovatelka nemohla účastnit, nebyl přímo určující pro občanská práva – jako je právo na život, zdraví, zdravé životní prostředí nebo pokojné užívání majetku –, jež by český právní řád přiznával jí samotné nebo jejím členům.

Ostatní námitky na poli článků 6 a 13 Úmluvy prohlásil Soud za nepřijatelné pro opožděnost nebo pro neslučitelnost *ratione materiae* s Úmluvou.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 10. července 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 23673/03 – Ladislav Folkman a ostatní proti České republice

Senát páté sekce Soudu, aniž by ji předtím oznámil žalované vládě, prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost, ve které stěžovatelé namítali především porušení svého práva na spravedlivý proces a vnitrostátní prostředek nápravy.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovateli jsou jednak dva čeští občané, kteří bydlí v havarijní zóně Jaderné elektrárny Temelín, jednak občanské sdružení V havarijní zóně Jaderné elektrárny Temelín, jež má v této zóně své sídlo. Tvrdí, že jsou bezprostředně dotčeni nebezpečím jaderné havárie.

V březnu 2002 Státní úřad pro jadernou bezpečnost povolil, aby ČEZ přistoupily k aktivní zkušební fázi druhého bloku zmíněné jaderné elektrárny. Ve své ústavní stížnosti z dubna 2002 stěžovatelé poukazovali na hrozbu, kterou elektrárna představuje pro životní prostředí, zdraví a životy lidí, přičemž spuštění elektrárny, jež bylo povoleno v řízení, v němž nemohli vystupovat jako účastníci, představovalo přímý zásah do jejich práv zaručených články 6 a 13 Úmluvy, jakož i článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, stejně jako do jejich práva na zdravé životní prostředí. Žádali také o zrušení ustanovení § 14 odst. 1 atomového zákona, podle něhož je účastníkem řízení pouze žadatel o vydání povolení, což vylučuje jakýkoli soudní přezkum, přičemž je naopak žádoucí podrobit činnosti spjaté s využíváním jaderné energie kontrole veřejnosti. Ústavní soud stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost, a to mimo jiné s tím, že spuštění elektrárny předcházela dlouhý rozhodovací proces, při němž byly vzaty v úvahu veškeré námitky, a rozhodnutí z března 2002 bylo jedním ze stovek rozhodnutí, jimiž byly stanoveny různé podmínky výstavby a provozu elektrárny. Tyto podmínky, jejichž dodržování se sleduje, pak představují limity pro výkon činností způsobilych ohrozit životní prostředí a Ústavní soud ani sám není oprávněn posuzovat, zda tyto limity odpovídají bezpečnostním parametrům.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé namítali jednak porušení svého práva na spravedlivý proces a na prostředek nápravy, jednak porušení svých práv na život, na respektování svého soukromého života a obydlí a na pokojné užívání vlastnictví.

Stěžovatelé tvrdili, že jim nebyl umožněn přístup k soudu k projednání jejich námitek vůči nebezpečí, jaké představuje využívání jaderné energie v blízkosti jejich obydlí, a požadují možnost být účastníky řízení o povolování činností spjatých s využíváním jaderné energie.

Soud se zabýval aplikovatelností článku 6 odst. 1 Úmluvy na daný případ. Podle Soudu vstupuje článek 6 odst. 1 ve své civilní části do hry, je-li občanské právo nebo závazek, chráněné vnitrostátním právem, předmětem vážného a opravdového sporu; výsledek řízení musí být přímo určující pro dané občanské právo.

Třetí stěžovatelka, jež je právnickou osobou, se nemůže dovolávat porušení práv vlastních pouze fyzickým osobám. Soud dále neřešil otázku, zda přesto může třetí stěžovatelka tvrdit, že jako představitelka zájmů svých členů je obětí porušení Úmluvy, neboť je podle jeho názoru především třeba zjistit, zda byl výsledek řízení o vydání povolení přímo určující pro práva prvních dvou stěžovatelů nebo členů třetí stěžovatelky. Stěžovatelé ovšem nedoložili, že by schválené podmínky provozu elektrárny byly natolik nedostatečné, že by představovaly výrazný zásah do principu opatrnosti nebo že by ze správních rozhodnutí vyplývala pravděpodobná nebo alespoň rozumně předvídatelná rizika, jimž by byli stěžovatelé osobně a bezprostředně vystaveni, aby to ohrozilo jejich životy, zdraví nebo majetek.

Provoz jaderné elektrárny může zajisté představovat určitá běžná negativa, která mají dopad do soukromého života či na hodnotu nemovitostí; první a druhý stěžovatel však v tomto směru neposkytují žádné konkrétní informace.

Stěžovatelé především poukazují na obecná nebezpečí spjatá s využitím jaderné energie, čímž se její stížnost blíží *actio popularis*. Jejich požadavkem, aby každý měl možnost dosáhnout soudního přezkumu správních rozhodnutí o základních podmínkách provozu jaderné elektrárny, se snaží dovodit z článku 6 Úmluvy povinnost přesunout rozhodování v těchto technických otázkách z orgánů moci výkonné na soudy; státům však přísluší, aby demokraticky rozhodly, jak bude upraveno využití jaderné energie.

Soud měl tudíž za to, že výsledek napadených správních řízení, jichž se stěžovatelé nemohli účastnit, nebyl přímo určující pro občanská práva – jako je právo na život, zdraví, zdravé životní prostředí nebo pokojné užívání majetku –, jež by jim český právní řád přiznával.

Námítky na poli článků 6 a 13 Úmluvy prohlásil Soud za nepřijatelné pro neslučitelnost *ratione materiae* s Úmluvou, přičemž další námítky nepředstavují žádné odlišné problematiky od té, jež byla zkoumána na poli článku 6 Úmluvy.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 25. září 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 4449/06 – Michal Demel proti České republice

Soud jednomyslně shledal, že stížnost poukazující na nepřiměřenou délku opatrovnického řízení, zásahy do soukromého a rodinného života a diskriminaci z důvodu pohlaví je nepřijatelná, aniž by tuto stížnost předtím oznámil vládě k zaujetí stanoviska.

(i) Skutkové okolnosti případu

V květnu 1998 bylo manželství stěžovatele rozvedeno, přičemž dvouletá dcera byla podle dohody rodičů svěřena do péče matky.

V prosinci 2001 podal stěžovatel k Okresnímu soudu v Berouně návrh, aby byla dcera svěřena do jeho péče, nebo bylo rozhodnuto o střídavé výchově (s půlroční periodicitou). Od srpna 2001 do srpna 2004 nechal stěžovatel dítě pětkrát vyšetřit psychology; z jejich zpráv vyplynulo, že si dcera spíše přeje žít v rodině otce a že její vztahy s otcem jsou vřelejší nežli její vztahy s matkou. Po konání několika jednání koncem roku 2002 a v prvním čtvrtletí roku

2003 vynesl okresní soud v květnu 2004 zamítavý rozsudek, ve kterém pečlivě zhodnotil různé důkazy a odůvodnil, proč není namístě změnit dosavadní úpravu péče o nezletilou. Soud především nevzal za prokázané, že by nezletilá skutečně chtěla žít se stěžovatelem a že by byla schopna posoudit důsledky svého případného přání v tomto směru. V matčině péči o nezletilou nebyly shledány závady ani nekladla překážky styku stěžovatele s nezletilou. Ke střídavé výchově soud poznamenal, že není v zájmu nezletilé a že s takovou úpravou matka nesouhlasí.

Stěžovatel se odvolal. Krajský soud v Praze konal v říjnu 2004 jednání, během něhož vyslechl nezletilou bez přítomnosti rodičů, zaznamenal její výpověď do protokolu a po zvážení věci rozsudek okresního soudu potvrdil. Ústavní soud odmítl v červenci 2005 stěžovatelu stížnost pro zjevnou neopodstatněnost, přičemž se mimo jiné odvolal na svůj právní názor, podle kterého předpokladem rozhodnutí o střídavé výchově je společná vůle rodičů.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel předně napadal, že jeho zájmy a zájmy nezletilé nebyly v řízení o změně výchovy řádně zohledněny. Soud podřadil tuto námitku pod procesní záruky článku 8 Úmluvy, který zakotvuje právo na rodinný život, zopakoval základní principy své judikatury, včetně toho, že při rozchodu rodičů nemá žádný z nich přednostní právo na svěřeni nezletilého dítěte do výchovy a že národní orgány musejí dbát zejména zájmů nezletilého dítěte. Soud v podstatě vyšel z toho, že okresní i krajský soud své rozsudky přesvědčivě zdůvodnily, vyzdvihl dále mimo jiné skutečnost, že krajský soud citlivě vyslechl nezletilou, což mu umožnilo prohlášení nezletilé pečlivě zhodnotit, a že stěžovateli nebylo ve styku s nezletilou bráněno. Za daných okolností mohly vnitrostátní soudy dospět k závěru, že není třeba měnit úpravu péče o nezletilou dceru stěžovatele. Důvody, na kterých soudy založily svá rozhodnutí, byly relevantní a dostatečné, sledovaly zájem nezletilé a nemohou být považovány za nepřiměřené. Stěžovatel také mohl v dostatečné míře uplatnit své argumenty v řízení. Tato část stížnosti je tedy zjevně neopodstatněná.

Stěžovatel dále poukazoval na nepřiměřenou délku řízení. Soud sice vzal na vědomí novelu zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, nicméně své rozhodnutí na ní nezaložil. Podle Soudu řízení trvalo asi tři a půl roku pro tři stupně soudní soustavy, přičemž nepostrádalo určitou míru složitosti kvůli potřebě zjistit zájem dítěte. Jakkoli nelze vyloučit, že v řízení před okresním soudem nastal průtah, šlo o průtah jediný a krajský soud i Ústavní soud rozhodovaly ve zcela přiměřených lhůtách. Nadto stěžovatel usiloval pouze o změnu předchozí úpravy péče o nezletilou, založené na dohodě rodičů. Z těchto důvodů ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy k překročení požadavku přiměřenosti u celkové délky řízení nedošlo.

Konečně stěžovatel vznesl i některé další námitky na poli článků 8 a 14 Úmluvy, které však byly také prohlášeny za nepřijatelné.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 2. října 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 29858/03 – Zuzana Duchoňová proti České republice

Soud jednomyslně shledal, že stížnost poukazující na nepřiměřenou délku řízení, porušení práva na soukromý a rodinný život a absenci vnitrostátního prostředku nápravy, je nepřijatelná, aniž by tuto stížnost předtím oznámil vládě k zaujetí stanoviska.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka v květnu 2000 informovala Ministerstvo spravedlnosti, že ji její švagrová, žijící ve Švýcarsku, vydíráním nutila k prostituci. Ministerstvo podání postoupilo státnímu zastupitelství, na které se stěžovatelka následně obrátila s požadavky o odškodnění ve výši 150 tis. švýcarských franků. Policie poté, co provedla výslech stěžovatelky, jejího manžela a syna a vyžádala si výslech stěžovatelčiny švagrové ve Švýcarsku, dospěla k závěru, že nebyly zjištěny okolnosti odůvodňující zahájení trestního stíhání. Stěžovatelka byla upozorněna na sku-

tečnost, že trestní stíhání formálně zahájeno nebylo a že může své nároky na odškodnění vymáhat občanskoprávní cestou.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka předně kritizovala nepřiměřenou délku řízení. Soud však rozhodl, že článek 6 odst. 1 Úmluvy není na daný případ aplikovatelný ani ve své trestní větvi (nejednalo se o řízení proti stěžovatelce), ani ve své civilní větvi (orgány činné v trestním řízení trestní oznámení odložily, čímž tedy nedošlo k rozhodování o občanských právech nebo závazcích stěžovatelky, jíž zůstala možnost obrátit se na soud s občanskoprávní žalobou, což neučinila). Tato část stížnosti byla tedy neslučitelná s Úmluvou *ratione materiae*.

Stěžovatelka dále poukazovala na to, že její švagrová porušila její právo na soukromý a rodinný život. Soud připustil, že článek 8 Úmluvy sice primárně chrání jednotlivce před svévolnými zásahy ze strany orgánů veřejné moci, ale také implikuje povinnost těchto orgánů přijmout opatření k ochraně práva na soukromý a rodinný život ve vztazích mezi jednotlivci. Stěžovatelka ovšem nezahájila občanskoprávní řízení na ochranu svých práv, protože tato část stížnosti je nepřijatelná pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Stěžovatelka konečně namítala, že v rozporu se článkem 13 Úmluvy neměla k dispozici účinný prostředek nápravy. Podle Soudu však neměla žádné hajitelné tvrzení o porušení jejích práv zaručených Úmluvou, a proto je tato část stížnosti zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 2. října 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 36129/04 – Eva Květoňová proti České republice

Soud jednomyslně shledal, že stížnost poukazující na nespravedlivost řízení o návrhu na určení neplatnosti kupní smlouvy je zjevně neopodstatněná, aniž by tuto stížnost předtím oznámil vládě k zaujetí stanoviska.

(i) Skutkové okolnosti případu

Trestní rozsudek vyneseny nad stěžovatelkou v roce 1972 pro opuštění republiky a odsuzující ji mimo jiné k trestu propadnutí majetku, byl v roce 1990 na základě zákona o soudní rehabilitaci zrušen. Stěžovatelka v roce 1995 zahájila restituční řízení proti dvěma fyzickým osobám, jež v době komunistického režimu nabyly rodinný dům s pozemky, který byl dříve ve vlastnictví stěžovatelky a její posléze zesnulé matky. Soudy však žalobě podané podle zákona o mimosoudních rehabilitacích nevyhověly, neboť při převodu nemovitostí od státu neshledaly ani porušení právních norem, ani protiprávní zvýhodnění.

V lednu 2001 podala stěžovatelka žalobu na určení neplatnosti předmětné kupní smlouvy. Okresní soud v Trutnově se však ve svém rozsudku ze září 2002 odvolal na nález pléna Ústavního soudu, podle něhož se vlastnictví na základě zrušení trestních rozsudků podle zákona o soudní rehabilitaci automaticky neobnovuje, připomněl výsledky předchozího restitučního řízení a žalobu zamítl. Krajský soud v Hradci Králové v lednu 2003 rozsudek potvrdil, Nejvyšší soud zamítl stěžovatelčino dovolání v říjnu 2003 s tím, že je nepřijatelné obcházet restituční zákony podáním určovací žaloby tam, kde restituční žaloba nebyla úspěšná. Na výsledku řízení nezměnil nic ani Ústavní soud, který stěžovatelčinu stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka poukazovala na několikrát porušení práva na spravedlivý proces zaručeného v článku 6 odst. 1 Úmluvy, a to především z toho důvodu, že se okresní ani krajský soud nezabýval namítanou neplatností kupní smlouvy, že nápravu nezjednal ani Nejvyšší soud a Ústavní soud a že neexistuje ustanovení právní normy, které by jí bránilo podat napřed restituční žalobu a pak určovací žalobu podle obecné úpravy občanského práva.

Soud připomenul, že jeho úkolem je toliko ověřit, zda došlo k porušení práv a svobod zaručených Úmluvou, nikoli zkoumat, zda se národní soudy dopustily údajných skutkových nebo právních omylů, přičemž přísluší národním orgánům, zejména soudům, aby interpretovaly a aplikovaly vnitrostátní právo. Soud dále uvedl, že stěžovatelčina žaloba byla projednána ve sporném řízení, že stěžovatelka mohla využít vnitrostátních opravných prostředků, byla právně zastoupena, nesnesla žádné důkazy o zaujatosti soudců rozhodujících v její věci a mohla v kterékoli fázi řízení přednášet argumenty na podporu svých tvrzení. Neexistuje žádný náznak toho, že by vnitrostátní soudy rozhodly svévolně nebo v rozporu s vnitrostátním právem a ani právní názor, podle kterého mají restituční normy přednost před normami obecnými v souladu se zásadou *lex specialis derogat legi generali*, nemůže být považován za svévolný.

Stížnost je tudíž zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 20. listopadu 2006 o přijatelnosti stížnosti č. 10072/05 – Milan Slavičínský proti České republice

Soud jednomyslně shledal, že stížnost poukazující na diskriminační rozlišování mezi vojáky z povolání z hlediska zpětného přiznání výsluhového příspěvku je zjevně neopodstatněná, aniž by tuto stížnost předtím oznámil vládě k zaujetí stanoviska.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl do konce roku 1994 vojákem z povolání. V lednu 1995 mu byl přiznán vojenský výsluhový příspěvek, jež mu však byl v návaznosti na zákon č. 34/1995 Sb. ponechán pouze do konce roku 1996. V prosinci 1999 vstoupil v účinnost zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, který v ustanovení § 165 odst. 8 přiznával výsluhový příspěvek zpětně, a to mimo jiné s odkazem na dobrovolnou reatestaci, jež byla upřesněna odvolávkou na rozkaz ministra obrany č. 015/90 obsaženou v pouhé poznámce pod čarou.

Stěžovatel požádal o zpětné přiznání výsluhového příspěvku s tvrzením, že i on byl v letech 1990 a 1993 reatestován, byť k tomu došlo na základě jiných rozkazů ministra obrany, a že poznámka pod čarou není závaznou součástí textu právního předpisu. Ministerstvo obrany jeho žádost zamítlo s tím, že výslovný zákonný odkaz na rozkaz č. 015/90 byl důvodný, neboť zákonodárce zamýšlel odstranit tvrdost zákona č. 34/1995 Sb. jen vůči příslušníkům Vojenského obranného zpravodajství činným v době Války v Perském zálivu při ochraně národní bezpečnosti a rodinných příslušníků vojáků, kteří se přímo účastnili předmětného ozbrojeného konfliktu. Nejvyšší správní soud i Ústavní soud dospěly shodně k závěru, že takový výklad zákona č. 229/1999 Sb. není diskriminující.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal, že vnitrostátní orgány vadně vyložily zákon č. 229/1999 Sb. a že byl diskriminován ve svém vlastnickém právu v rozporu se článkem 14 Úmluvy ve spojení se článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

Soud předně uvedl, že článek 14 Úmluvy, který zakazuje diskriminaci, je použitelný pouze tehdy, vztahuje-li se jiné hmotněprávní ustanovení Úmluvy nebo jejích protokolů na danou situaci. Soud k tomu sice poznamenal, že na jedné straně na rozdíl od případu *Miroslav Chroust* (rozhodnutí ze dne 20. listopadu 2006)⁷ stěžovateli v době podání žádosti o zpětné přiznání výsluhového příspěvku nesvědčilo žádné majetkové právo ani legitimní očekávání, že bude v jeho prospěch konkretizována majetková pohledávka, na druhé straně stěžovatel usiloval o nápravu zásahu do svých majetkových práv, přičemž zákonem založené právo na náhradu za nároky vojenské služby je majetkovým právem, ale ponechal otázku použitelnosti článku 1 Protokolu č. 1 na daný případ otevřenou, a to s ohledem na svůj závěr o neodůvodněnosti stížnosti.

⁷ Viz pododdíl 1.2.1. této zprávy.

Soud dále připomněl, že rozlišování ve smyslu článku 14 zakládá diskriminaci jen tehdy, postrádá-li objektivní a rozumné zdůvodnění, přičemž státy mají určitý prostor k uvážení, zda a do jaké míry určité rozdíly v postavení jednotlivců odůvodňují i rozdílné zacházení s nimi. Státy pak mají zvláště velký prostor pro uvážení, pokud jde o organizaci veřejné správy a náhrady přiznávané úředníkům; Soud nemůže státům vnutit omezení jeho volnosti při stanovení dopadu a rozsahu zákonodárství v dané oblasti.

Při aplikaci těchto úvah na daný případ Soud konstatoval, že vnitrostátní orgány vysvětlily, proč bylo některým kategoriím vojáků z povolání přiznáno více výhod než jiným, přičemž jejich argumentaci Soud považuje za plauzibilní: podle jeho názoru nic nenasvědčuje tomu, že by se dopustily zjevně nesprávné nebo svévolné aplikace zákonných norem, a proto Soudu nepřísluší zpochybnit jejich jednomyslné závěry. Předmětné rozlišování tedy nepostrádalo objektivní a rozumné zdůvodnění ve smyslu článku 14 Úmluvy a tato stížnost je zjevně neopodstatněná.

1.3. STÍŽNOSTI VYŠKRTNUTÉ ZE SEZNAMU

V uplynulém období Soud rozhodl u dvanácti komunikovaných stížností o jejich vyškrtnutí ze seznamu případů, a to v šesti kauzách na základě smírného urovnání, k němuž strany dospěly.

1.3.1. Schválená smírná urovnání stížností

Smírně urovnané stížnosti⁸ se týkaly většinou přiměřenosti délky soudního řízení, popř. práva na účinný prostředek nápravy nepřiměřené délky řízení. Výjimku představují případy *Tůma a Tůmová* a *Zich a ostatní*. Soud schválil smírné urovnání těmito rozhodnutími:

- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 10. července 2006 ve věci č. 35040/02 – *Vojtěch Pola*: stěžovatel s odvoláním na článek 6 odst. 1 Úmluvy napadal přiměřenost délky restitučního řízení, jakož i absenci vnitrostátního prostředku nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy. Smírné urovnání předpokládá, že vláda dědicům stěžovatele zaplatí celkem 9 000 €,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 30. srpna 2006 ve věci č. 12355/03 – *Štefan Kujaník*: stěžovatel s odvoláním na článek 6 odst. 1 Úmluvy napadal přiměřenost délky dvou řízení, jakož i spravedlivost jednoho z nich. Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí celkovou částku 4 800 €,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 30. srpna 2006 ve věci č. 23002/03 – *Ladislav Zajíc a ostatní*: stěžovatelé především s odvoláním na článek 6 odst. 1 Úmluvy napadali přiměřenost délky soudního řízení. Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovatelům zaplatí celkovou částku 9 000 €,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 18. září 2006 ve věci č. 13475/03 – *František Tůma a Radmila Tůmová*: stěžovatelé především s odvoláním na článek 6 odst. 1 Úmluvy poukazovali na odepření přístupu k Ústavnímu soudu. Smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovatelům zaplatí celkovou částku 1 000 €,
- rozsudek senátu bývalé druhé sekce Soudu ze dne 21. prosince 2006 ve věci č. 48548/99 – *František Zich a ostatní* (spravedlivé zadostiučinění – smírné urovnání): v návaznosti na

⁸ Účelnost a finanční hodnota smíru se posuzují v rámci konzultací s náměstký ministrů spravedlnosti, financí a zahraničních věcí, popř. jinými ústředními správními úřady zainteresovanými v tom kterém případě. Návrhy smírného urovnání se předkládají ke schválení vládě, jen pokud hodnota smíru dosáhne 1 mil. Kč. Viz Závazné postupy..., schválené usnesením vlády ze dne 19. července 2000 č. 735.

rozsudek ve věci samé ze dne 18. července 2006 (viz pododdíl 1.1.1.) vzal Soud jednomyslně na vědomí smírné dořešení nároků stěžovatelů na náhradu materiální škody v celkové výši 9 596 tis. Kč, které na vnitrostátní úrovni schválila vláda svým usnesením ze dne 1. listopadu 2006 č. 1258.

1.3.2. Stažené stížnosti

Šest stížností bylo vyškrtáno ze seznamu, neboť Soud dospěl k závěru, že stěžovatelé na nich netrvají [článek 37 odst. 1 písm. a) Úmluvy]. Stalo se tak těmito rozhodnutími:

- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 10. července 2006 ve věci č. 3682/02 – *Jiří Bednář*,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 30. srpna 2006 ve věci č. 21023/04 – *Ján Rusín*,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 30. srpna 2006 ve věci č. 12739/03 – *Ljuba Šťastná*,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 30. srpna 2006 ve věci č. 2892/03 – *Josef Vašíček*,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 18. září 2006 ve věci č. 17723/02 – *Miroslav Šimon*,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 23. října 2006 ve věci č. 20813/03 – *Ludmila Krobotová*.

II. Přehled případů, u nichž nastal v období od 1. července do 31. prosince 2006 vývoj a řízení o nich nadále probíhá

Takový vývoj se mohl projevit rozhodnutím Soudu prohlásit stížnost alespoň v nějakém rozsahu za přijatelnou (oddíl 2.1.), rozhodnutím Soudu oznámit stížnost vládě a požádat ji o vyjádření k přijatelnosti a odůvodněnosti (oddíl 2.2.) nebo jiným způsobem (oddíl 2.3.).

2.1. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA PŘIJATELNÉ

Soud v uplynulém období žádnou komunikovanou stížnost neprohlásil zvláštním rozhodnutím⁹ za přijatelnou zcela nebo zčásti.

2.2. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI

Ve druhém pololetí roku 2006 rozhodl Soud komunikovat vládě celkem 19 nových stížností. Tyto stížnosti můžeme seřadit do několika skupin.

⁹ Viz pozn. pod čarou č. 4.

2.2.1. Stížnosti týkající se práva na spravedlivý proces (článek 6 Úmluvy)

Ve stížnostech oznámených vládě ve druhém pololetí roku 2006 výrazně ustoupily do pozadí problémy nepřiměřené délky řízení, a to s ohledem na očekávané rozhodnutí Soudu o účinnosti prostředku nápravy zavedeného zákonem č. 160/2006 Sb. (novelou zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem).

(i) Stížnosti týkající se občanskoprávních řízení v širším slova smyslu:

- stížnost č. 26163/03 – *Zdeněk Koschin* (rovnost zbraní v občanskoprávním řízení – doručování, délka řízení a s ní související problém povinnosti hradit náklady řízení),
- stížnost č. 23499/06 – *Antonín Havelka a ostatní* (spravedlivost řízení o péči o nezletilé; viz též ke článku 8 Úmluvy),
- stížnost č. 3093/05 – *Vladimír Anton* (právo vedlejšího účastníka na přístup k dovolacímu soudu, spravedlivost řízení),
- stížnosti č. 5344/05 – *Bruno Kohlhofer*, č. 28464/04 – *Susanne Minarik* a č. 32921/03 – *Bruno Kohlhofer a Roman Minarik* [právo na přístup k soudu při zrušení akciové společnosti bez likvidace a o převzetí jmění těchto společností hlavními akcionáři (soudní ochrana minoritních akcionářů)],
- stížnost č. 38521/06 – *Zdeněk Zahradník* (právo na soud a na přiměřenou délku řízení),
- stížnost č. 22943/05 – *Čestmír Káňa* (právo na přiměřenou délku řízení o výkonu rodičovské zodpovědnosti; viz též ke článku 8 Úmluvy).

(ii) Stížnosti týkající se trestních řízení:

- stížnost č. 32456/04 – *Zdeněk Kopecký* [právo na výslech svědků – článek 6 odst. 1 a 3 písm. d)].

2.2.2. Stížnosti týkající se práva na svobodu a osobní bezpečnost (článek 5 Úmluvy)

Několik stížností otevírá otázku dodržení různých záruk obsažených v jednotlivých odstavcích článku 5 Úmluvy:

- stížnost č. 18642/04 – *Pavol Smatana* (odst. 3 – délka vazby, odst. 4 – délka rozhodování o propuštění z vazby, odst. 5 – právo na odškodnění za porušení článku 5),
- stížnost č. 41116/04 – *Ronald David Crabtree* [odst. 1 písm. c) – zákonnost vazby, odst. 5 – právo na odškodnění za porušení článku 5],
- stížnost č. 19970/04 – *Karel Husák* (odst. 4 – délka rozhodování o propuštění z vazby, rovnost zbraní v tomto řízení, právní jistota).

2.2.3. Stížnosti týkající se práva na rodinný život (článek 8 Úmluvy)

Některé stížnosti se zabývají právem rodičů (prarodičů) na péči o nezletilé děti (potomky), popř. styk s nimi:

- stížnost č. 23499/06 – *Antonín Havelka a ostatní* (spravedlivost řízení o péči o nezletilé, dosažení spravedlivé rovnováhy; viz též ke článku 6 Úmluvy),
- stížnost č. 32415/06 – *Zdeňka Jedličková* (právo prarodiče na styk s vnoučetem),

- stížnost č. 22943/05 – *Čestmír Káňa* (prosazování práva rodiče na styk s nezletilým; viz též ke článku 6 Úmluvy).

2.2.4. Stížnosti týkající se práva na pokojné užívání majetku (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě)

Tyto stížnosti lze klasifikovat následovně:

(i) Stížnosti týkající se zákonného základu pro výběr daně (poplatku):

- stížnost č. 13578/04 – *ARMEX Holding, a. s.* (zákon o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí a zákon o správě daní a poplatků),
- stížnost č. 710/05 – *AGRO-B, spol. s r. o.* (zákon o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí),
- stížnost č. 41702/04 – *TELECONSULT-INTERNATIONAL, s. r. o.* [telekomunikační zákon; též článek 13 Úmluvy (absence účinného vnitrostátního prostředku nápravy)].

(ii) Ostatní

- stížnost č. 43775/05 – *Tomáš Jan Baťa* (právo na náhradu za majetek znárodněný podle dekretu č. 100/1945 Sb.),
- stížnost č. 13578/04 – *Josef Dymáček a Františka Dymáčková* (postavení povinných osob v restituci).

2.2.5. Jiné stížnosti

Mezi jiné stížnosti lze zařadit tuto:

- stížnost č. 46014/06 – *Islam Israpilovič Abdusalamov*: stížnost nebyla přesně formulována, patrně by se po dopracování odvíjela od článku 3 Úmluvy (zákaz mučení, ponižujícího nebo nelidského zacházení), nicméně k jejímu urgentnímu oznámení vládě došlo v souvislosti se žádostí o vydání předběžného opatření podle článku 39 jednacího řádu Soudu¹⁰ za účelem předejití navrácení stěžovatele do Polské republiky, jež byla podle příslušného nařízení Rady Evropského společenství příslušná k posouzení jeho žádosti o azyl. Po konzultaci české vlády Soud rozhodl předběžné opatření nevydat.

2.3. ÚČAST NA VEŘEJNÉM JEDNÁNÍ SOUDU

Ve druhém pololetí roku 2006 se nekonalo žádné veřejné jednání ve věci týkající se České republiky. Velký senát nicméně svolal na počátek roku 2007 jednání ve věci *D. H. a ostatní* (viz pododíl 1.1.1. předchozí zprávy a pododíl 1.1.2. této zprávy).

¹⁰ Předběžné opatření vydané Soudem je pro stát závazné a při jeho nedodržení dochází k porušení článku 34 Úmluvy (rozsudek *Mamatkulov a Askarov proti Turecku*, velký senát, 4. února 2005; rozsudek *Olaechea Cahuas proti Španělsku*, 10. srpna 2006). Vynikající spolupráci odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra při řešení tohoto případu je namístě ocenit.

2.4. OSTATNÍ AKTIVITY VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE VE VZTAHU K SOUDU

Nezdá se, že by za uplynulé období bylo namístě zvláště zmínit některou z řady takových aktivit kanceláře vládního zmocněnce.

III. Výkon rozsudků Soudu

Na materii výkonu rozsudků Soudu lze, podobně jako to činí Výbor ministrů, nahlížet v rovinách zaplacení spravedlivého zadostiučinění (oddíl 3.1.), individuálních opatření k nápravě porušení Úmluvy (oddíl 3.2.) a obecných opatření k zamezení dalšího porušování Úmluvy (oddíl 3.3.). Výsledkem splnění všech povinností vyplývajících z rozsudků Soudu podle článku 46 Úmluvy je vydání závěrečné rezoluce, kterou také řízení o stížnosti definitivně končí (oddíl 3.4.).

3.1. ÚHRADA SPRAVEDLIVÉHO ZADOSTIUČINĚNÍ

Na poli úhrady spravedlivého zadostiučinění nedošlo ve druhém pololetí roku 2006 k výrazným problémům, snad s výjimkou nastolení problematiky daně z přidané hodnoty.

Soud ve všech rozsudcích totiž přiznává částky navýšené o „případnou daň“, což je aplikováno na částky určované na náhradu nákladů řízení, kde může vstupovat do hry daň z přidané hodnoty (částky určované na náhradu hmotné škody nebo morální újmy jsou vyňaty ze základu daní z příjmů). Částka daně z přidané hodnoty se nicméně nevyplácí automaticky, nýbrž až poté, co stěžovatel prokáže, že bude muset (nebo musel) tuto daň uhradit, např. prostřednictvím právního zástupce, který je registrovaným plátcem této daně.

3.2. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ PORUŠENÍ ÚMLUVY

Minulá zpráva pojednávala v tomto oddílu v první řadě o problematice zamezování vzniku dalších průtahů v řízeních, jejichž nepřiměřená délka byla konstatována Soudem. Výbor ministrů Rady Evropy se zvláště naléhavě dotazuje na případy, ve kterých Soud judikoval (nebo obvykle judikuje), že mají být vyřízeny rychle (vztahuje se to zejména na spory týkající se nezletilých dětí). Je otázka, do jaké míry si je justice v širším slova smyslu vůbec vědoma povinností pro ni vyplývajících ze článku 46 Úmluvy (ve spojení se článkem 1 odst. 2 a článkem 10 Ústavy České republiky), nehledě na to, že nepřiměřenost délky řízení bývá nezřídka natolik zjevná, že k tomu není třeba číst rozsudek Soudu.¹¹

Vláda během druhého pololetí roku 2006 předložila Výboru ministrů informace o výkonu rozsudků v rovině individuálních opatření v těchto případech:

- rozsudek ze dne 18. července 2006 ve věci *Reslová* a rozsudek ze dne 20. července 2006 ve věci *Koudelka*: tyto dva případy byly zařazeny na diskusi na prosincovém zasedání Výboru ministrů věnovaném problematice výkonu rozsudků.

¹¹ Příkladem budiž implementace rozsudku ze dne 11. října 2005 ve věci *Jiří Slezák a ostatní*. Spis se od února 2006 zřejmě nachází u Ústavního soudu, ačkoli samotné řízení ve věci bylo zahájeno v dubnu 1991.

Některé rozsudky vydané během druhého pololetí roku 2006 vyvolávají rovněž určité otázky na poli individuálních opatření k nápravě:

- ve věci *Balšán* Soud uvedl, že stěžovatel má možnost požádat o obnovu řízení před Ústavním soudem, čehož stěžovatel také využil; rozhodnutí o obnově řízení však doposud nepadlo,
- ve věci *Mareš* se Soud k podobnému konstatování neuchýlil, nicméně, teoreticky vzato, má stěžovatel také možnost požádat o obnovu řízení před Ústavním soudem,
- diferencovaně je ovšem třeba přistupovat k rozsudkům Soudu o porušení práva rodičů nezletilých dětí na rodinný život zakotveného v článku 8 Úmluvy. Ve věci *Koudelka* by soudy především měly rozhodnout o stěžovatelově styku s nezletilou dcerou a ve věci *Reslová* lze uvažovat o tom, že soudy sice rozhodly o svěření nezletilých dcer do péče otce, nicméně měly by ještě upravit styk nezletilých se stěžovatelkou, jak k tomu ostatně Krajský soud v Praze jako soud odvolací vyzval Okresní soud v Kutné Hoře. Naproti tomu ve věci *Fiala* nalézací řízení pravomocně skončilo vyslovením zákazu styku, které Soud nezpochybnil, a proto zde navzdory minulému porušení stěžovatelových práv nejspíše nevzniká otázka přijetí individuálních opatření k nápravě,
- ve věci *Wallová a Walla* Soud rovněž zjistil porušení práv rodičů na rodinný život, pokud jde o umístění tří z pěti nezletilých dětí do ústavní výchovy. Žádné ze tří dětí, jichž se rozsudek týká, již v ústavní výchově není,
- ve věci *Linkov* má stěžovatel v zásadě možnost podat novou žádost o registraci politické strany.

3.3. OBECNÁ OPATŘENÍ K ZAMEZENÍ PORUŠOVÁNÍ ÚMLUVY

V tomto oddílu bude podána stručná informace o vývoji implementace rozsudků Soudu v rovině obecných opatření.

3.3.1. K zabezpečení prostředku nápravy nepřiměřených délek soudních řízení

Implementace novelizovaného zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, narážela na Ministerstvu spravedlnosti během druhého pololetí roku 2006 na řadu praktických problémů způsobených jednak nedostatečným personálním vybavením odboru odškodňování ve vztahu ke zvyšujícímu se nápadu žádostí, jednak počátečním váháním tohoto odboru stran používání metodiky připravené Kanceláří vládního zmocněnce.

Závěrem roku 2006 požádal Soud vládu, aby ho informovala o praxi poskytování zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení. O účinnosti tohoto prostředku nápravy nebylo doposud rozhodnuto ani na úrovni Soudu, ani na úrovni Výboru ministrů.

3.3.2. Ke vlivu opatření přijímaných za účelem zkrácení soudních řízení na délku soudních řízení

Nadále se nezdá, že by bylo možno vysledovat konkrétní vliv opatření, zejména legislativních, přijímaných za účelem zkrácení soudních řízení na délku soudních řízení. Toto konstatování má svoji validitu jak ve vztahu k opatřením přijatým v minulosti, tak ve vztahu k opatřením teprve zamýšleným.

3.3.3. K nápravě porušení Úmluvy v jiných aspektech

Některé rozsudky vydané během druhého pololetí roku 2006 vyvolávají rovněž určité otázky na poli obecných (preventivních) opatření k nápravě:

- věci *Fiala, Pedovič, Reslová a Koudelka* jsou příklady situací, ve kterých řízení o poměrech nezletilých dětí trvá nepřiměřeně dlouhou dobu, popř. dochází k prodávám při výkonu rozhodnutí o styku rodiče s dítětem. Je tudíž namístě z řady hledisek (zejména normativního a organizačního) přezkoumat, zda jsou současná právní úprava a její naplňování v praxi adekvátní tváří v tvář výzvě, jakou představují někdy nesmiřitelně se svářící rodiče, pro které jsou děti jen nástrojem vzájemného boje,
- věc *Wallová a Walla* vybízí k přezkoumání toho, zda častěji nedochází k odebrání nezletilých dětí z péče rodičů z důvodů, které sice mohou být ve světle článku 8 Úmluvy relevantní, nikoli však dostatečné (typicky pro nedostatek finančních prostředků),
- v návaznosti na rozsudek *Štefanec* se nejeví jako nutné měnit zákon o právu shromažďovacím, neboť daný případ byl spíše příkladem excesu při aplikaci zákona nežli systémovou vadou,
- ani rozsudek *Linkov* neimplikuje nutnost změnit zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ale spíše informovaností příslušných orgánů (Ministerstva vnitra, Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu) docílit toho, že k odmítnutí registrace politické strany z důvodů nikoli dostatečných v budoucnosti již nedojde.

3.4. REZOLUCE VÝBORU MINISTRŮ

V tomto oddílu se zmíníme o případech přijatých závěrečných rezolucí Výboru ministrů, jimiž končí projednávání určité kauzy v Radě Evropy, a o případech, které jsou z hlediska informací poskytnutých Českou republiku připraveny na vydání závěrečné rezoluce.

3.4.1. Přijaté závěrečné rezoluce Výboru ministrů

Dne 20. prosince 2006 přijal Výbor ministrů závěrečné rezoluce v těchto třech případech:

- rozsudek ze dne 5. července 2005 ve věci *Exel*,
- rozsudek ze dne 7. prosince 2004 ve věci *Kilián*,
- rozsudek ze dne 21. června 2005 ve věci *Milatová a ostatní*.

3.4.2. Případy připravené na vydání závěrečné rezoluce Výboru ministrů

Ke konci druhého pololetí roku 2006 se jedná o tyto případy:

- rozsudek ze dne 12. července 2001 ve věci *Malhous*,
- rozsudek ze dne 5. listopadu 2002 ve věci *Pincová a Pinc*,
- rozsudek ze dne 12. listopadu 2002 ve věci *Zvolský a Zvolská*,
- rozsudek ze dne 12. listopadu 2002 ve věci *Běleš a ostatní*,
- rozsudek ze dne 26. listopadu 2002 ve věci *Bucheň*,
- rozsudek ze dne 29. července 2003 ve věci *Červeňáková a ostatní*,
- rozsudek ze dne 21. října 2003 ve věci *Kreditní a průmyslová banka*,
- rozsudek ze dne 24. února 2004 ve věci *Vodárenská akciová společnost, a. s.*,
- rozsudek ze dne 17. května 2005 ve věci *Udovik*,

- rozsudek ze dne 18. ledna 2005 ve věci *Šoller*,
- rozsudek ze dne 21. června 2005 ve věci *Turek*,
- rozsudek ze dne 21. června 2005 ve věci *Páleník*,
- rozsudek ze dne 27. září 2005 ve věci *Pillmann*,
- rozsudek ze dne 25. ledna 2005 ve věci *Singh*,
- rozsudek ze dne 25. října 2005 ve věci *Vejmola*,
- rozsudek ze dne 12. dubna 2005 ve věci *Mařík*.

Obsah

Úvod

I. Přehled případů uzavřených Soudem v období od 1. července do 31. prosince 2006	3
1.1. Rozsudky Soudu ve věci samé	3
1.1.1. Nové rozsudky Soudu	3
1.1.2. Žádosti o postoupení věci velkému senátu	19
1.2. Stížnosti prohlášené za nepřijatelné	19
1.2.1. Komunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné	19
1.2.2. Nekomunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné	24
1.3. Stížnosti vyškrtnuté ze seznamu	31
1.3.1. Schválená smírná urovnání stížností	31
1.3.2. Stažené stížnosti	32
II. Přehled případů, u nichž nastal v období od 1. července do 31. prosince 2006 vývoj a řízení o nich nadále probíhá	32
2.1. Stížnosti prohlášené za přijatelné	32
2.2. Nově oznámené stížnosti	32
2.2.1. Stížnosti týkající se práva na spravedlivý proces (článek 6 Úmluvy)	33
2.2.2. Stížnosti týkající se práva na svobodu a osobní bezpečnost (článek 5 Úmluvy)	33
2.2.3. Stížnosti týkající se práva na rodinný život (článek 8 Úmluvy)	33
2.2.4. Stížnosti týkající se práva na pokojné užívání majetku (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě)	34
2.2.5. Jiné stížnosti	34
2.3. Účast na veřejném jednání Soudu	34
2.4. Ostatní aktivity vládního zmocněnce ve vztahu k Soudu	35
III. Výkon rozsudků Soudu	35
3.1. Úhrada spravedlivého zadostiučinění	35
3.2. Individuální opatření k nápravě porušení Úmluvy	35
3.3. Obecná opatření k zamezení porušování Úmluvy	36
3.3.1. K zabezpečení prostředku nápravy nepřiměřených délek soudních řízení	36
3.3.2. Ke vlivu opatření přijímaných za účelem zkrácení soudních řízení na délku soudních řízení	36
3.3.3. K nápravě porušení Úmluvy v jiných aspektech	37
3.4. Rezoluce Výboru ministrů	37
3.4.1. Přijaté závěrečné rezoluce Výboru ministrů	37
3.4.2. Případy připravené na vydání závěrečné rezoluce Výboru ministrů	37
Obsah	39